

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Atraktivita III. pilíře důchodového systému České republiky

Bc. Gabriela Blažková, DiS.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Gabriela Blažková, DiS.

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Atraktivita III. pilíře důchodového systému České republiky

Název anglicky

Appeal of the 3rd Pillar of the Czech Pension System

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude zhodnotit preference obyvatel České republiky při vstupu do III. pilíře důchodového systému. Dílčím cílem bude zhodnotit jejich míru připravenosti na stáří. Následně definovat rozdíly v preferencích jednotlivých generací a jejich závislost na pohlaví, věku, příjmu či vzdělání

Metodika

Na základě nastudovaných poznatků z odborných publikací a internetových zdrojů, bude vypracována literární rešerše. V praktické části bude proveden kvantitativní výzkum pomocí anonymního dotazníkového šetření. Dotazník bude distribuován pomocí on-line kanálů. Výstupy budou zobrazeny graficky a pomocí kontingenčních tabulek. Následně budou statisticky ověřeny stanovené hypotézy a zodpovězeny výzkumné otázky.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

doplňkové penzijní spoření, důchod, penzijní připojištění, penze, spoření, třetí pilíř, zabezpečení na stáří

Doporučené zdroje informací

- AMBACHTSHEER, Keith P. The Future of Pension Management:: Integrating Design, Governance, and Investing (Wiley Finance). Wiley, 2016, 220 s. ISBN 978-1119191032.
- BRACE, Ian. Questionnaire design: how to plan, structure and write survey material for effective market research. Third edition. vii, 288 pages. ISBN 978-0-7494-6780-7.
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5.
- KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.
- RUBEŠ, Lukáš. Doplnkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce. Úvaly: Systemia, ©2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.
- ŠKVÁRA, Miroslav. Doplnkové penzijní spoření... v otázkách a odpovědích. První vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. 74 stran. Edice finančního poradce. ISBN 978-80-904823-2-6.
- VESELÁ, Jitka. Investování na kapitálových trzích. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-212-4.
- VOSTATEK, Jaroslav. Penzijní teorie a politika. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xix, 267 stran. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Daniela Pfeiferová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 21. 9. 2021

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 10. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Atraktivita III. Pilíře důchodového systému České republiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. února 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Daniele Pfeiferové, Ph.D. za vedení práce, odborné rady a čas, který mi během zpracování práce věnovala. Za podporu také děkuji mému příteli a rodině, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Atraktivita III. pilíře důchodového systému České republiky

Abstrakt

Tématem diplomové práce je atraktivita III. pilíře důchodového systému pro obyvatele České republiky. Cílem je zhodnotit jejich preference při vstupu do tohoto III. pilíře. Dílčím cílem je zhodnotit míru jejich připravenosti na stáří. Následně definovat rozdíly v preferencích jednotlivých generací a jejich závislost na pohlaví, věku, příjmu či vzdělání. V teoretické části je popsán důchodový systém České republiky se stručnou historií, jednotlivé pilíře s důrazem na doplňkové penzijní spoření, dále finanční gramotnost a finanční vzdělávání v České republice včetně aktuálně probíhajících projektů. Teoretická část je založena na dotazníkovém šetření. Získaná data jsou komentována a prezentována pomocí tabulek a grafů. Dále jsou ověřovány závislosti mezi proměnnými. Následně jsou zodpovězeny výzkumné otázky vycházející z cíle práce.

Klíčová slova: doplňkové penzijní spoření, důchod, penzijní připojištění, penze, spoření, třetí pilíř, zabezpečení na stáří

Appeal of the 3rd Pillar of the Czech Pension System

Abstract

The theme of the thesis is appeal the of 3rd Pillar of the Czech Pension System for the inhabitants of the Czech Republic. The goal is to evaluate their preferences for the 3rd Pillar. A partial goal is to evaluate their level of preparedness for old age. Finally, we distinguish differences in the preferences of individual generations based on their gender, age, income or education. In the theoretical part, the pension system of the Czech Republic with a brief history, the individual pillars with an emphasis on supplementary pension savings are described. Furthermore, financial literacy and financial education in the Czech Republic, including current projects. The practical part is based on a questionnaire survey. The obtained data are displayed with tables and graphs. Furthermore, the dependencies between the variables are verified. Finally, research questions based on the goal of the work are answered.

Keywords: supplementary pension savings, pension, additional pension, pension savings, the 3rd pillar, financial security for old age

Obsah

Úvod.....	11
Cíl práce a metodika	13
1.1 Cíl práce.....	13
1.2 Metodika.....	13
2 Teoretická část	17
2.1 Důchodový systém v České republice.....	17
2.1.1 Analýza OECD a reformní návrh MPSV.....	21
2.1.2 I. pilíř.....	22
2.1.3 II. pilíř	24
2.1.4 III. pilíř.....	25
2.1.4.1 Penzijní připojištění se státním příspěvkem.....	31
2.1.4.2 Doplnkové penzijní spoření (DPS).....	32
2.2 Finanční gramotnost	37
2.2.1 Finanční vzdělávání.....	39
2.2.1.1 Projekty finančního vzdělávání.....	41
3 Praktická část – Dotazníkové šetření	44
3.1 Vyhodnocení výstupů z dotazníkového šetření.....	47
3.2 Testování závislosti proměnných.....	65
3.2.1 Výpočty.....	65
4 Výsledky a diskuse	74
Závěr	79
Seznam použitých zdrojů	80
Přílohy.....	86

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1 - Tři složky finanční gramotnosti</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek 2 - Finanční vzdělávání v ČR</i>	<i>40</i>

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 - Státní příspěvky v Kč.....</i>	<i>26</i>
<i>Tabulka 2 - Státní příspěvek a daňová úspora ve III. pilíři</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 3 - Průměrná výše měsíčního příspěvku účastníka 2013 až 2020</i>	<i>29</i>
<i>Tabulka 4 - Hlavní rozdíly mezi PP a DPS</i>	<i>32</i>
<i>Tabulka 5 - Danění dávek z DPS</i>	<i>35</i>

<i>Tabulka 6 - Očekávaná životní úroveň v důchodu dle věkové skupiny</i>	50
<i>Tabulka 7 - Využívání služeb finančního poradce dle vzdělání a věkové skupiny</i>	53
<i>Tabulka 8 - Spoření ve III. pilíři dle dosaženého vzdělání</i>	54
<i>Tabulka 9 - Spoření ve III. pilíři dle věkové skupiny</i>	56
<i>Tabulka 10 - Spoření ve III. pilíři dle pohlaví</i>	56
<i>Tabulka 11 - Vnímání rizika dle věkové skupiny</i>	58
<i>Tabulka 12 - Výše úspor dle příjmové skupiny</i>	62
<i>Tabulka 13 - Přehled a znalosti respondentů v oblasti produktů III. pilíře</i>	64
<i>Tabulka 14 - Výpočet hypotézy č. 1: věk x spoření na důchod</i>	65
<i>Tabulka 15 - Výpočet hypotézy č. 2: věk x spoření na důchod</i>	66
<i>Tabulka 16 - Výpočet hypotézy č. 3: příjmová skupina x spoření na důchod</i>	67
<i>Tabulka 17 - Výpočet hypotézy č. 4: čistý měsíční příjem x výše celkových úpor</i>	68
<i>Tabulka 18 - Výpočet hypotézy č. 5: čistý měsíční příjem x výše měsíční úspory</i>	70
<i>Tabulka 19 - Výpočet hypotézy č. 6: Přístup k riziku x věk</i>	71
<i>Tabulka 20 - Výpočet hypotézy č. 7: přístup k riziku x vzdělání</i>	72

Seznam grafů

<i>Graf 1 - Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 2000 až 2020</i>	19
<i>Graf 2 - Počet osob podle hlavních věkových skupin 2018 - 2050</i>	20
<i>Graf 3 - Predikce růstu důchodového věku</i>	23
<i>Graf 4 - Minimální požadovaná doba pojištění ve srovnání s ostatními státy OECD</i>	23
<i>Graf 5 - Vývoj počtu účastníků v letech 2010 až 2020</i>	28
<i>Graf 6 - Podíl generací na celkové populaci</i>	46
<i>Graf 7 - Věk respondentů v dotazníkovém šetření</i>	47
<i>Graf 8 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů</i>	48
<i>Graf 9 - Pracovní zařazení respondentů</i>	48
<i>Graf 10 - Příjmová skupina respondentů dle měsíční čisté mzdy</i>	49
<i>Graf 11 - Očekávaná životní úroveň v důchodu</i>	50
<i>Graf 12 - Očekávání zdroj příjmů v důchodu</i>	51
<i>Graf 13 - Očekávaná péče ze strany blízkých v důchodu</i>	51
<i>Graf 14 - Využívání služeb finančního poradce</i>	52
<i>Graf 15 - Podíl PP a DPS</i>	54
<i>Graf 16 - Spoření ve III. pilíři dle směru vzdělání</i>	55
<i>Graf 17 - Důvody nevyužívání III. pilíře</i>	57
<i>Graf 18 - Tolerance k riziku</i>	57
<i>Graf 19 - Zhodnocení x očekávání</i>	59
<i>Graf 20 - Výše měsíčního příspěvku</i>	59
<i>Graf 21 - Příspěvek zaměstnavatele</i>	60
<i>Graf 22 - Produkty využívané pro spoření mimo III. pilíř</i>	61
<i>Graf 23 - Výše úspor</i>	62
<i>Graf 24 - Kolik si měsíčně spoříte do všech produktů?</i>	63
<i>Graf 25 - Rozložení účastníků mezi penzijními společnostmi</i>	76
<i>Graf 26 - Snižující se hodnota 1 milionu korun vlivem inflace v porovnání s výší penze</i> ...	76

Seznam použitých zkratek

APS ČR	Asociace penzijních společností
ČBA	Česká bankovní asociace
ČNB	Česká národní banka
ČS	Česká spořitelna, a. s.
ČSOB	Československá obchodní banka, a. s.
DPS	Doplňkové penzijní spoření
EU	Evropská unie
INFE	International Network on Financial Education
KPSD	Komise pro spravedlivé důchody
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PP	Penzijní připojištění se státním příspěvkem
PSFV	Pracovní skupina finančního vzdělávání
SŠ	Střední škola
ÚP	Úřad práce České republiky
ZŠ	Základní škola

Úvod

Téma důchodů v posledních letech rezonuje společností. Lidstvo stárne a současné odvody ekonomicky aktivních obyvatel nestačí na pokrytí nákladů na důchody současné. Většina Evropských zemí včetně České republiky se potýká s dopady stárnutí. Nejedná se pouze o penze, se stárnutím populace jsou spojeny například i zvyšující se náklady na zdravotní péči.

Odborníci na tento problém upozorňují již od roku 2005. Zajištění na stáří je i jednou ze tří prioritních oblastí pro budoucnost v Národní strategii finančního vzdělávání.

Cílem této práce je zhodnotit preference obyvatel České republiky při vstupu do III. pilíře důchodového systému. Dílčím cílem je zhodnotit jejich míru připravenosti na stáří. Následně definovat rozdíly v preferencích jednotlivých generací a jejich závislost na pohlaví, věku, příjmu či vzdělání.

V teoretické části práce bude popsán důchodový systém České republiky se stručnou historií a jednotlivé pilíře s důrazem na doplňkové penzijní spoření. Dále finanční gramotnost a finanční vzdělávání v České republice včetně aktuálně probíhajících projektů. Hlavním východiskem teoretické části jsou webové stránky Ministerstva financí, Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a Zákon č. 155/195 Sb., o důchodovém pojištění.

V praktické části bude proveden kvantitativní výzkum pomocí anonymního dotazníkového šetření. Dotazník bude distribuován pomocí on-line kanálů. Výstupy budou zobrazeny graficky a pomocí kontingenčních tabulek. Následně budou statisticky ověřeny stanovené hypotézy a zodpovězeny výzkumné otázky.

Poslední kapitola s názvem *diskuze a výsledky* bude obsahovat shrnutí výsledků z obou dvou částí.

Hlavním cílem práce, jak bylo již zmíněno výše, je zjistit preference obyvatel České republiky při vstupu do III. pilíře důchodového systému. Potvrdit nebo vyvrátit závislost

mezi dosaženým vzděláním, věkem, výší čistého měsíčního příjmu a účastí ve III. pilíři. Dále mezi věkem, dosaženým vzděláním a vnímáním rizika. Mezi výší celkových úspor, výší odkládané měsíční částky a výší čistého měsíčního příjmu. Dále odpovědět na otázku, proč si někteří občané na penzi nespoří a jak jinak se na ni připravují.

Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce bude zhodnotit preference obyvatel České republiky při vstupu do III. pilíře důchodového systému. Dílčím cílem bude zhodnotit jejich míru připravenosti na stáří.

Následně definovat rozdíly v preferencích jednotlivých generací a jejich závislost na pohlaví, věku, příjmu či vzdělání. Konkrétně zodpovědět, jak výše čistého měsíčního příjmu ovlivňuje spoření respondentů a výši úspor, jak dosažené vzdělání ovlivňuje vnímání rizika a účast ve III. pilíři, jak ovlivňuje vnímání rizika věk a jaké znalosti mají účastníci v problematice III. pilíře.

1.2 Metodika

Metodou komparace a kompilace poznatků z odborné literatury bude zpracovaná literární rešerše. Ta bude čerpat zejména ze zpráv vydaných Ministerstvem financí, Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development - dále jen OECD) a Asociací penzijních společností, dále ze Zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a Zákona č. 155/195 Sb., o důchodovém pojištění. Bude zahrnovat aktuální pohled na situaci důchodů v České republice a na finanční gramotnost obyvatelstva.

První část bude věnovaná samotnému důchodovému systému České republiky jako celku, včetně jeho historie, pilířů a právní úpravy. Důraz je kladen na III. pilíř, zejména na rozdíly mezi penzijním připojištěním a doplňkovým penzijním spořením a zvýhodnění, které účastníkům poskytuje. Této problematice je věnováno dotazníkové šetření v praktické části. Ve druhé části je zpracovaný přehled finanční gramotnosti a finančního vzdělávání včetně probíhajících projektů. Toto téma s přípravou na podzim života úzce souvisí.

V praktické části bude proveden kvantitativní výzkum pomocí anonymního dotazníkového šetření (viz příloha č. 1). Dotazník bude distribuován pomocí on-line kanálů. Zaznamenávání odpovědí bude probíhat prostřednictvím portálu Google forms. Anonymní

dotazování bude probíhat po dobu 92 dnů, v časovém úseku od 25. června 2021 do 25. září 2021. Požadovaný vzorek respondentů je cca 400 osob.

V dotazníku je nastaveno větvení otázek na dvou místech. Následující otázky jsou generovány dle toho, jakou odpověď respondent zvolí. Větvením vznikají 3 možné kombinace otázek. Počty otázek v jednotlivých kombinacích jsou 27, 27 a 20. Průměrná časová náročnost na vyplnění dotazníku je odhadována na 2,5 minuty.

Před spuštěním dotazníku bude provedeno testování na 8 respondentech různých věkových kategorií tak, aby byla ověřena srozumitelnost pokládaných otázek. Při on-line distribuci dotazníku bude využito kombinace osobního a neosobního dotazování.

První otázkou v dotazníku, budou vyfiltrovány osoby v produktivním věku, tj. od 18 až do 56 let. Dále budou zpracovávána pouze data této skupiny. Výstupy budou komentovány a zobrazeny graficky a pomocí kontingenčních tabulek dle pozorovaných četností.

Následně bude mezi některými proměnnými dle Pearsonova chí-kvadrát testu určena míra závislosti. Výpočet bude proveden dle publikace *Základy kvantitativního výzkumu* (Chráska, 2016).

Stanovené testované hypotézy jsou následující:

- A) Mezi dosaženým vzděláním a spořením na důchod není závislost.
- B) Mezi věkovou skupinou a spořením na důchod není závislost.
- C) Mezi příjmovou skupinou a spořením na důchod není závislost.
- D) Mezi čistým měsíčním příjmem a celkovou výší úspor není závislost.
- E) Mezi čistým měsíčním příjmem a měsíční úsporou není závislost.
- F) Mezi věkem a přístupem k riziku není závislost.
- G) Mezi dosaženým vzděláním a přístupem k riziku není závislost.

Pro platnost testu musí mít minimálně 80 % polí v kontingenční tabulce vyšší četnost než 5. Následně budou vypočteny četnosti očekávané (teoretické). Ty budou vypočteny dle vztahu:

$$O = (n_i \times n_j) / n$$

kde n_i je součet pozorovaných četností sloupce, n_j součet pozorovaných četností řádku a n je celkový počet respondentů.

Z těchto dvou četností bude vypočteno testové kritérium. Vzorec pro výpočet testového kritéria je:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

kde χ^2 je testové kritérium chí-kvadrát, P je skutečná četnost a O představuje očekávanou četnost.

Dále bude určen počet stupňů volnosti dle vztahu:

$$f = (r - 1) \times (s - 1)$$

kde r je počet řádků v kontingenční tabulce a s je počet sloupců v kontingenční tabulce.

Pro vypočtený stupeň volnosti bude vyhledána v tabulce kritická hodnota a porovnána s vypočítanou hodnotou testového kritéria. Pokud je tato vypočítaná hodnota vyšší než kritická hodnota, je odmítnuta nulová hypotéza a naopak (Chráška, 2016). Nulová hypotéza znamená, že mezi proměnnými se jedná o nezávislost. Pokud je H_0 zamítnuta a přijmata alternativní hypotéza H_1 , znamená to, že mezi proměnnými závislost existuje. Testování významnosti je u všech stanovených hypotéz provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Tabulka kritických hodnot testovaného kritéria chí-kvadrát, je přílohou č. 4.

Jako poslední krok bude vypočten Pearsonův koeficient korelace označený jako p-hodnota. Ten značí míru intenzity lineární závislosti mezi proměnnými. Koeficient se pohybuje v rozmezí od (-1) do 1. Pokud se hodnota rovná nule, mezi proměnnými není žádný vztah, nebo nebyl na základě vybraných dat prokázán. Hodnota 1 případně (-1) indikuje funkční závislost.

Další stupně závislosti budou hodnoceny takto:

- velmi vysoká závislost $1,00 > p \geq 0,90$,
- vysoká závislost $0,90 > p \geq 0,70$,
- střední závislost $0,70 > p \geq 0,40$,
- nízká závislost $0,40 > p \geq 0,20$,
- velmi slabá závislost $0,20 > p \geq 0,00$.

2 Teoretická část

Teoretická část poskytuje aktuální pohled na situaci důchodů v České republice a na finanční gramotnost obyvatelstva. První část je věnovaná samotnému důchodovému systému České republiky jako celku, včetně jeho historie, pilířů a právní úpravy. Důraz je kladen na III. pilíř, kterému je věnováno dotazníkové šetření v praktické části. Ve druhé části je zpracovaný přehled finanční gramotnosti a finančního vzdělávání, které s přípravou na podzim života úzce souvisí. Zmíněny jsou i příklady aktuálně probíhajících projektů.

2.1 Důchodový systém v České republice

Účelem důchodového pojištění je zabezpečit pojištěnce na stáří, pro případ invalidity nebo pro případ úmrtí blízkého člověka, jako je manžel, manželka nebo třeba rodič u nezaopatřeného dítěte. V takovémto případě náleží pojištěnci dle situace starobní, invalidní, vdovský, vdovecký či sirotčí důchod (Škvára, 2016). Ve společnosti, kde je ekonomika založena na peněžním hospodářství, plní peníze významnou funkci. Umožňují přístup ke zdrojům, jež jsou potřebné k realizaci vlastních cílů jednotlivců či skupin (Jurečka, 2018).

V České Republice je zaveden veřejný důchodový systém. Ten v současnosti obsahuje dva pilíře, a to I. a III. Druhý pilíř fungoval pouze mezi lety 2013 a 2015, poté byl zrušen (Potůček, 2019). Pomyslným čtvrtým pilířem jsou podle Kociánové (2012), samotní občané. Konkrétně jejich rezervy, tj. investice v otevřených podílových fondech, v nemovitostech na pronájem, atd.

Vostatek (2016) uvádí, že základní konstrukce českého systému veřejných penzí, tak jak ho známe dnes, pochází z poloviny 90. let. Předchozí komunistický systém zvýhodňoval vybrané pracovní kategorie. Například horníky a jiné rizikové profese. Na druhou stranu diskriminoval soukromé živnostníky a rolníky.

I když došlo za posledních 25 let k různým změnám, Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění se dle OECD (2020) příliš nezměnil a principy zůstávají stejné.

Příkladem některých změn může být nastavení pravidel valorizace v roce 1992, zvýšení věku potřebného pro získání penze v roce 1995, omezení zápočtu většiny náhradních dob na 80% v roce 1997, snížení starobního důchodu při předčasném odchodu do důchodu a zvýhodnění odloženého důchodu v roce 2001 nebo omezení zápočtu studia v roce 2004 (Rubeš, 2013).

V posledních letech dále proběhlo snížení vstupního věku z 18 let na 0 let u doplňkového penzijního spoření, zvýšení nezdanitelné části základu daně z 12 tisíc na 24 tisíc ročně a zvýšení příspěvku zaměstnavatele, který je osvobozený od daně z příjmu fyzických osob ze 30 tisíc na 50 tisíc ročně.

Největším zásahem do penzijního systému byla reforma v roce 2013. Tu se vláda zavázala provést už v programovém prohlášení z roku 2010. Cílem bylo vytvořit systém, který bude dlouhodobě udržitelný a bude schopen reagovat na změny v demografické struktuře české společnosti. K menším reformám došlo i v letech 2003, 2008, 2011 a 2016.

Aktuálně má vznik nároku na starobní důchod dvě hlavní podmínky. Je třeba mít dostatečný počet let doby pojištění a dosáhnout důchodového věku. V roce 2020 byl věk odchodu do důchodu stanovený pro muže na 63,5 let a pro ženy bez dětí na 63 let a 2 měsíce. Tato hranice se postupně zvyšuje, až se v roce 2030 věk sjednotí na 65 let jak pro muže, tak i pro ženy. Potřebná doba pojištění na vznik nároku na důchod je 35 let. Tyto podmínky stanovuje zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění.

Vypláceno je přibližně 3,6 milionu penzí (2021), z toho 99 % Českou správou sociálního zabezpečení. Zbýlé 1 % je vypláceno Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem práce a sociálních věcí (Strnadová, 2021). A to z důvodu toho, že ozbrojené síly, například vojáci, policisté nebo hasiči, mají své důchodové pojištění spravované příslušnými ministerstvy.

Podle zprávy z výzkumu agentury Ppm factum research (2020) vypracované pro Ministerstvo financí má jistotu ohledně svého dostatečného zabezpečení na stáří pouze 26 % lidí. Drtivá většina Čechů spoléhá na důchod od státu. Velká část populace si také

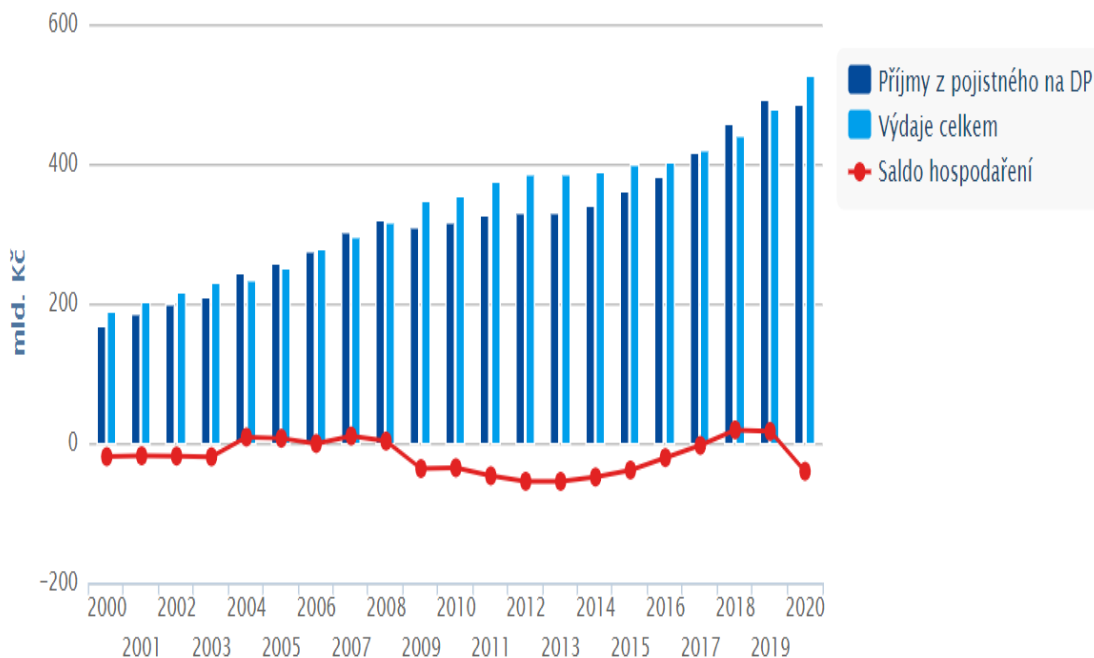
spoří doma v hotovosti, nebo na spořicímu účtu. Penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření jsou společně až na 3. místě.

V současnosti je mezi výší státního důchodu a průměrnou čistou mzdou rozdíl 9 421 Kč (APS ČR, 2021). Průměrná výše vypláceného důchodu je dle ČSSZ 14 479 Kč k 31. 12. 2020.

Ještě na počátku 20. století připadalo na jednoho penzistu deset pracujících. V roce 2060 to budou pouze dva pracující na jednoho důchodce.

I když od roku 2000 se v České republice výrazně zvýšila účast starších osob na trhu práce (55 až 64 let), míra zaměstnanosti u osob ve věku na 60 let prudce klesá. Dle Kociánové (2012) nebude žádná vláda v budoucnu moci uspokojivě seniory zajistit. V následujícím grafu č. 1 můžeme vidět, proč je nutná reforma současného systému. Dlouhodobě je současný systém neudržitelný, jinak řečeno není možné jej plně financovat.

Graf 1 - Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 2000 až 2020

Zdroj: MF, 2020

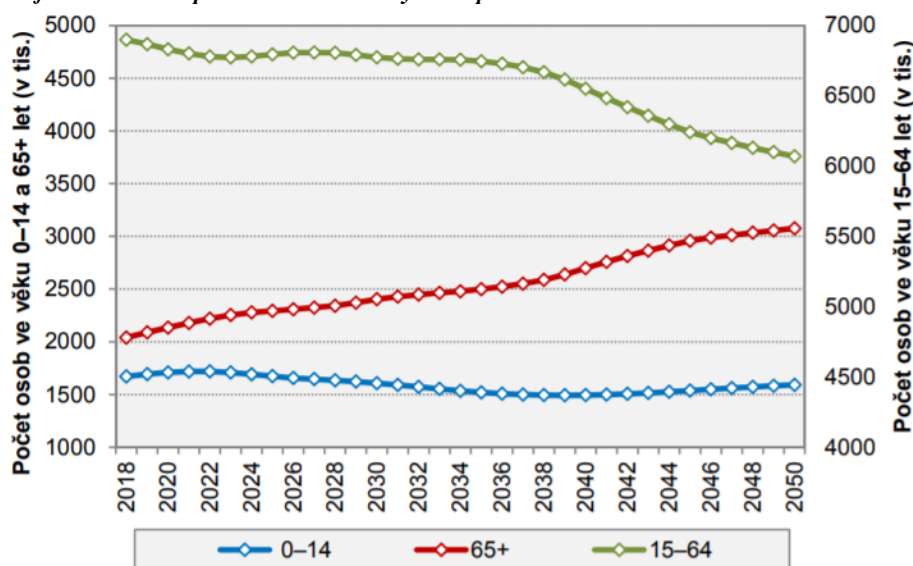
Výdaje na dávky důchodového pojištění, kam spadají i důchody sirotčí, invalidní a pozůstalostní, výrazně převyšují příjmy. Ty jsou tvořeny pojistným na důchodové pojištění. Za posledních 20 let skončilo hospodaření v přebytku pouze v letech 2004, 2005, 2007, 2018 a 2019.

A proč vlastně lidstvo stárne? Důvodů je hned několik. Od nízké porodnosti, prodlužující se délku života až po delší studium. Za posledních 10 let se zvýšila naděje dožití při narození přibližně o dva roky a podíl obyvatelstva ve věku 65+ vzrostl z 14,9 % na 19,6 % (Strnadová, 2021).

Predikce do budoucna není příznivá. Předpokládá se, že výdaje na důchody se v roce 2060 zvýší na 11,9 % HDP z 8,2 % v roce 2018, což povede k nárůstu deficitu důchodového systému (Fall, Cahu, 2021).

U věkové skupiny 65 let a více se do roku 2060 očekává nárůst přibližně o 50 %. Toto zvýšení se projeví více u mužů (cca 65 %), jelikož se předpokládá, že se jejich délka života bude přibližovat k délce života žen. Dalším z vlivů je migrace, jejíž saldo bývá vyšší pro muže než ženy. Naopak počet obyvatel ve věku od 19 do 64 let poklesne mezi lety 2019 a 2059 o 18 %. Do roku 2030 zůstane hladina relativně stabilní, rychleji klesat začne po roce 2040 (ČSÚ, 2021).

Graf 2 - Počet osob podle hlavních věkových skupin 2018 - 2050

Zdroj: ČSÚ, 2018

2.1.1 Analýza OECD a reformní návrh MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo financí požádala OECD o zpracování podrobné analýzy důchodového systému v Česku, která doporučí další postup v této oblasti (MPSV, 2020).

Hlavní slabiny systému dle OECD (2020) jsou následující. Za prvé průměrný příjem starších lidí je relativně nízký v poměru k celkové populaci a to i přes vysokou míru příspěvků. Za druhé, porozumět samotnému systému vzniku důchodového nároku je pro přispěvatele příliš obtížné. Nemohou tak dobře předvídat budoucí výši svého důchodu a dle toho se začít připravovat již během života. Třetí slabinou je stárnutí populace, které zvýšením výdajů na důchody vede k finanční nerovnováze. Za čtvrté, produkty III. pilíře mají omezenou roli, tudíž není využíváno výhod diverzifikované struktury.

Z toho vyplývá pět klíčových doporučení (OECD, 2020):

- zjednodušit výpočet důchodů,
- snížit minimální počet odpracovaných let potřebných pro vznik nároku na základní důchod,
- zavést zvyšování věku odchodu do důchodu v souladu s prodlužující se délkou života a zvýšit minimální hranici pro odchod do předčasného důchodu,
- financovat výdaje na penze z daní s cílem posílit příjmovou stranu systému,
- podporovat občany v přechodu do účastnických fondů bez záruky výnosu a zlepšit výkonnost penzijních fondů.

V roce 2019 ministryně práce a sociálních věcí MSc. Jana Maláčová zřídila Komisi pro spravedlivé důchody. Cílem sestavení komise je zajistit nejen udržitelný důchodový systém, ale i důchodový systém zajišťující důstojné a spravedlivé důchody. Komise svá opatření připravuje na základě diskuzí mezi odbornou veřejností a představiteli celého politického spektra (Důchodová komise, 2019).

2.1.2 I. pilíř

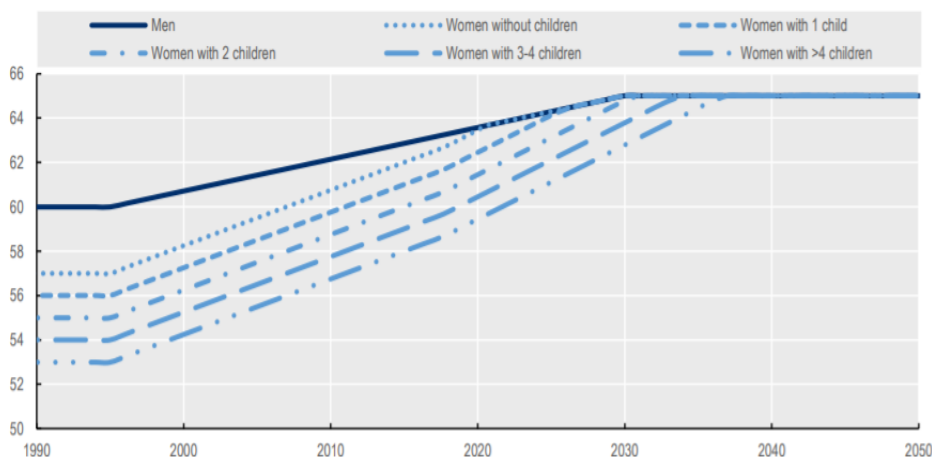
Státní důchodové pojištění je založeno na principu solidarity. K výplatě důchodů dochází prostřednictvím České zprávy sociálního zabezpečení bezhotovostní formou nebo hotovostně prostřednictvím České pošty (Veselá, 2019).

Dle Kociánové (2012) do prvního pilíře povinně přispívají všichni ekonomicky aktivní obyvatelé. Z těchto peněz jsou ihned vypláceny důchody současných důchodců. Prostředky se v něm nespoří tak jako u II. pilíře a je spravován státem. Dále finance z prvního pilíře nejsou předmětem dědictví a mají pouze malý vliv na výši vlastní starobní penze. Rubeš (2013) doplňuje, že se jedná o tzv. průběžný penzijní systém, také známý jako PAYG (pay as you-go). Tento jednoduchý systém funguje dobře za předpokladu, že jsou příjmy vyšší, nebo rovny výdajům. V opačném případě, což je případ České republiky, vzniká deficit.

Povinný český důchodový systém se skládá z procentní výměry a základní výměry. Procentní výměra se počítá vynásobením osobního vyměřovacího základu celkovým procentem za dobu pojištění. Základní výměra se rovná 10 % průměrné mzdy (OECD, 2020). Konkrétní sazba odvodů na sociální pojištění je 28 %. Z toho 21,5 % odvádí zaměstnavatel a 6,5 % zaměstnanec. Osoby samostatně výdělečně činné mají vlastní vyměřovací základ ve výši 50 % příjmů z podnikání. Mohou si určit i vyšší vyměřovací základ. Na důchodové pojištění pak odvádí 29,2 % (Zákon č. 589/1992 Sb.).

Odvody zejména žen, které vychovávají budoucí přispívatele do systému, jsou často nižší než u mužů. Jediné zvýhodnění plyne ze započítávání do doby potřebné pro přiznání důchodu a nezapočítávání při výpočtu průměrného příspěvku (Potůček, 2019). Ženy s dětmi mohou nyní odejít do důchodu dříve, podle počtu dětí. Rozdíl ve výši důchodů mezi ženami a muži se stabilně drží na úrovni kolem 18 % (OECD, 2020). V následujícím grafu č. 3 lze vidět predikce plánovaného sjednocení odchodu do důchodu mužů i žen.

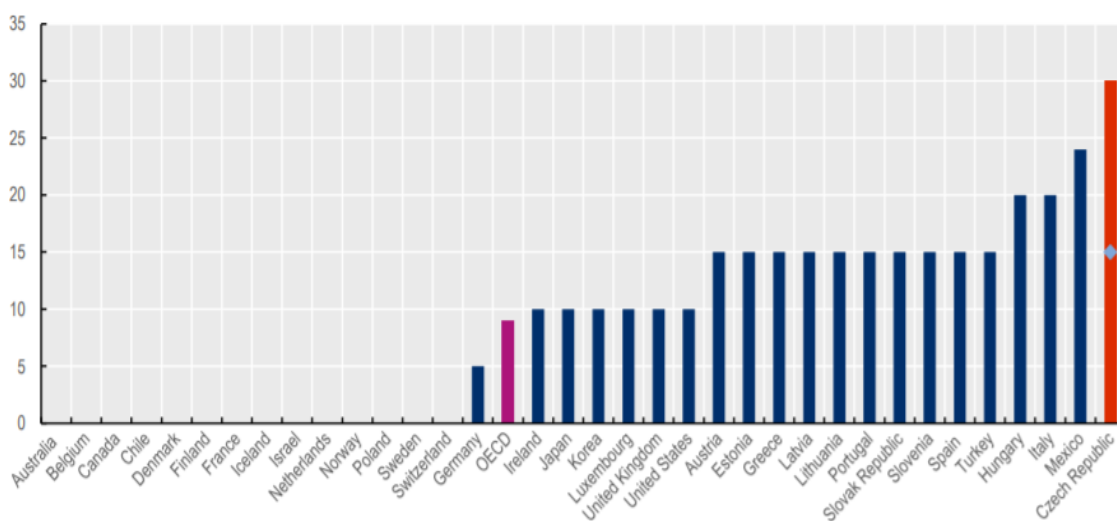
Graf 3 - Predikce růstu důchodového věku mužů a žen

Zdroj: MPSV, 2020

Aby vznikl samotný nárok na důchod, je třeba splnit minimální potřebnou dobu pojištění. Ta byla dříve ve výši 25 let, od roku 2010 se začala každý rok prodlužovat a od roku 2019 je to 35 let (Potůček, 2019). Pokud účastník této doby nedosáhne, je možné si potřebný počet let doplatit sazbou z minimální mzdy. Jak můžeme vidět v následujícím grafu, požadovaná doba je ve srovnání s ostatními zeměmi OECD extrémně vysoká (OECD, 2020).

Graf 4 - Minimální požadovaná doba pojištění na důchod ve srovnání s ostatními státy OECD

Zdroj: OECD, 2020

Do této doby se započítává 100 % doby výkonu základní vojenské služby, doba péče o dítě do dosažení 4 let a doba péče o osobu závislou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu na péči jiné osoby. Dále doba registrace na úřadu práce, pokud osoba pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo prochází rekvalifikací v rozsahu 1 roku. Pro osoby starší 55 let po dobu 3 let. Doba výkonu civilní služby, doba po kterou jsou osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně. V 80 % se do 1. ledna 2010 započítávala i doba studia po 18. roce věku. Dnes se již studium do této doby nezapočítává.

2.1.3 II. pilíř

Tento dnes již nefunkční pilíř byl navržen jako povinné důchodové spoření v soukromých penzijních společnostech. Vstup byl dobrovolný pro osoby od 18 do 35 let. Později nebylo již možné vystoupit. Každý ekonomicky aktivní jedinec přispíval do tohoto II. pilíře 3 % ze svého příspěvku do pilíře I., plus další 2 % z jeho hrubé mzdy. Stejně jako je tomu dnes ve III. pilíři u doplňkového penzijního spoření, si účastníci vybírali ze čtyř investičních strategií (Škvára, 2016, OECD, 2020).

Protože byla v souvislosti s II. pilířem pořádána velká reklamní kampaň a také odborníci předpokládali úspěch, byla očekávána vysoká účast (Veselá, 2019). Tehdejší vláda očekávala účast minimálně 500 000 občanů. I když se za celou dobu existence přihlásilo pouze 84 tisíc účastníků, důvodem jeho brzkého ukončení nebyla nízká účast, ale byl to odklon financí z I. pilíře. Nízká účast mohla být zapříčiněna přílišnou složitostí systému. Podle průzkumu agentury STEM z roku 2011, rozumělo II. pilíři pouze 11 % dotázaných (Potůček, 2019).

Po ukončení k 1. lednu 2016 měli účastníci na výběr ze tří variant. Jako první variantu mohli poslat své naspořené peníze do I. pilíře. Druhou možností bylo převést je do III. pilíře u penzijních společností, tuto variantu využilo nejvíce účastníků. Třetí možností bylo nechat si finance vyplatit zpět. Cca 15 tisíc občanů se o své peníze dodnes nepřihlásilo (Rybová 2015). Příprava a následné ukončení II. pilíře stálo rozpočet České republiky 80 milionů Kč.

2.1.4 III. pilíř

III. pilíř vznikl v roce 1994 a je založen na dobrovolné účasti. Jedná se o státem podporovanou formu zajištění v důchodovém věku (Rubeš 2013). Do této doby byl penzijní systém postaven pouze na jednom pilíři (Rytířová, 2013). První úpravou prošlo penzijní připojištění se státním příspěvkem v roce 2000, kdy bylo zavedeno daňové zvýhodnění účastníka a nárok na výběr finančních prostředků posunut z 50 na 60 let.

Během další existence mu byli vytýkané některé nedostatky. Například to, že všichni účastníci používají stejnou investiční strategii, bez ohledu na to, za jak dlouho do důchodu půjdou. Dále není oddělen majetek akcionářů a majetek podílníků. S tím se pojí riziko krachu penzijního fondu nebo penzijní společnosti, kdy by účastníci přišli o své peníze. Náklady na provize jsou příliš vysoké a tím snižují výnosnost. A v neposlední řadě, hospodaření fondů nebylo transparentní (Srovny, Tyl, 2021).

Reforma z 1. ledna 2013 na tyto nedostatky reaguje a výrazně změnila pravidla týkající se penzí. Byla nově stanovena výše státních příspěvků pro všechny smlouvy. Do roku 2012 se vypláceli příspěvky ve dvou variantách a to pro smlouvy uzavřené před 1. dubnem 2000 a po něm. Nejen, že došlo ke sjednocení výše příspěvku, ale byla také posunuta minimální hranice pro přiznání státního příspěvku na 300 Kč měsíčně. Dříve stačilo pro dosažení maximálního státního příspěvku spořit 500 Kč měsíčně, teď je to 1000 Kč měsíčně. Srovnání příspěvků je zpracováno na následující straně v tabulce č. 1.

Tabulka 1 - Státní příspěvky v Kč před a po reformě

Měsíční příspěvek klienta v Kč	Státní příspěvek do roku 2012		Státní příspěvek od roku 2013
	Pro smlouvy do 1. 4. 2000	Pro smlouvy po 1. 4. 2000	Pro všechny smlouvy
100	40	50	0
200	72	90	0
300	96	120	90
500	120	150	130
700	120	150	170
900	120	150	210
1000	120	150	230

Zdroj: Rubeš, 2013

Stát tímto příspěvkem podporuje občany ve spoření. Státní příspěvek se dnes pohybuje od 90 Kč do 230 Kč měsíčně podle výše příspěvku účastníka. Přiznáván a připisován na jednotlivé účty klientů je čtvrtletně za každé čtvrtletí zpětně. Na státní příspěvek má nárok klient s trvalým pobytem v České republice nebo s trvalým bydlištěm na území členského státu EU. V obou případech musí být zároveň účastníkem důchodového pojištění, veřejného zdravotního pojištění, nebo pobírat starobní nebo invalidní důchod v České republice (Zákon č. 427/2011 Sb.)

Dále došlo k oddělení majetků penzijních společností jako správců a účastníků u všech smluv. Majetek účastníků byl převeden do transformovaných fondů s garancí zachování hodnoty. Pro nové smlouvy vznikly účastnické fondy, kde penzijní společnosti investují uložené finance účastníků na kapitálových trzích, podle investiční strategie, kterou si každý z nich při založení sám zvolí (KPSD, 2019).

Poslední změny pochází z roku 2017, kdy byl zvýšen limit pro odečet příspěvku od základu daně fyzických osob z 12 tisíc Kč ročně na 24 tisíc Kč. Další změnou je snížení věkové hranice pro vstup do DPS z 18 let na 0 let. V tabulce najdeme celkové zvýhodnění od státu pro majitele spoření za kalendářní rok.

Tabulka 2 - Státní příspěvek a daňová úspora ve III. pilíři za kalendářní rok

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	< 300	300	500	800	1000	1500	2000	3000
Měsíční státní příspěvek v Kč	-	90	190	230	230	230	230	230
Roční úspora na daních v Kč	-	-	-	-	-	900	1800	3600
Celkem účastník "získá" v Kč	-	1080	1560	2280	2760	3660	4560	6360

Zdroj: Kaštovský, 2021

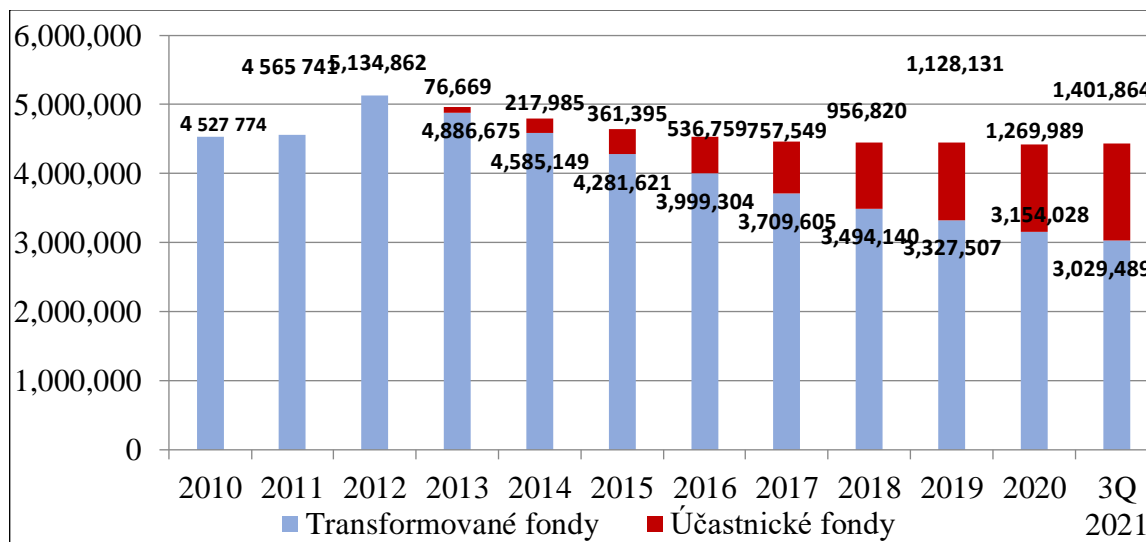
Penzijní společnosti obhospodařují svým jménem a na účet účastníků v současné době prostředky dvou skupin fondů. Účastnické fondy vzniklé po roce 2013 v souvislosti s produktem doplňkové penzijní spoření a transformované fondy vzniklé z dřívějších penzijních fondů produktu penzijní připojištění (Veselá, 2019).

Stále má však III. pilíř své nedostatky. Tím je velmi nízké zapojení mladší generace, zejména věkové kategorie 20 až 30 let. Nízké zhodnocení transformovaných fondů, ve kterých nadále setrvávají $\frac{3}{4}$ celkových účastníků. Nízká průměrná výše měsíčního příspěvku. Nedostatečná podpora ze strany zaměstnavatelů (KPSD, 2019).

Z následujícího grafu č. 5 je patrné, že počet existujících penzijních spoření od roku 2017 stagnuje. Mezi koncem roku 2019 a 3 kvartálem roku 2021 nastal dokonce úbytek o 24 285 penzijních spoření se státním příspěvkem a doplňkových penzijních spoření

(MFČR, 2022). Velmi pozvolna se mění pouze poměr PP a DPS, i přes to, že převod je možný již od roku 2013.

Graf 5 - Vývoj počtu účastníků v letech 2010 až 3Q 2021

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MF, 2022

Podíl účastníků roste s věkem. Ve věkové skupině 40 až 60 let je účast nejvyšší, cca 60 %. Ve věkové skupině 65 až 69 let spoří třetina seniorů a mezi účastníky penzijního spoření je vyšší podíl zaměstnanců než samostatně výdělečně činných osob (KPSD, 2019). K 30. září 2021 je stále 3 029 489 účastníků v transformovaných fondech, přešlo jich pouze 1 401 864 (MFČR, 2021).

Průměrný měsíční příspěvek je 766 Kč. Z toho vyplývá, že drtivá většina lidí nevyužívá maximálního státního příspěvku ani možnosti daňového odpočtu. Zároveň účastníci přispívají víc do smluv doplňkového penzijního spoření. U těch došlo ke zvýšení měsíční úložky pravděpodobně při převodu z transformovaného fondu, nebo rovnou při založení. V následující tabulce č. 3 je zobrazen výše průměrného příspěvku v letech 2013 až 2021 u jednotlivých typů spoření.

Tabulka 3 - Průměrná výše měsíčního příspěvku účastníka 2013 až 3 kvartál 2021

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	3Q 2021
PP	568	574	589	606	624	680	722	754	750
DPS	749	722	722	741	776	790	800	812	804

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MF, 2022

Doporučení OECD (2020) a MPSV (2019) pro posílení role III. pilíře v důchodovém systému jsou následující. Jako první je třeba sladit poplatky účtované účastníkům s náklady souvisejícími se správou penzijních fondů a tím zvýšit výnosnost systému. České orgány by měli zavést regresivní stupnici poplatků za správu, která by účastníkům poskytovala úspory z rozsahu při růstu spravovaných aktiv. Možností by bylo i zřízení státního nízkonákladového účastnického penzijního fondu. To by také přispělo významně ke zvýšení důvěry ve III. pilíř.

Druhým doporučením je povzbudit účastníky k vyšším měsíčním příspěvkům. Mnoho jich přispívá pouze minimální částkou, která nestačí na doplnění jejich budoucího důchodu. Řešením by bylo přepracovat systém státních příspěvků. Pomoci mohou i zaměstnavatelé zavedením příspěvků v rámci firemních benefitů. Po roce 2013 účastníci zareagovali na změnu výše státních příspěvků navýšením úložek. Dále zvýšení informovanosti občanů o tom, jak velkou část mezd nahradí po odchodu do důchodu starobní důchod, aby měli lepší představu o výši budoucího důchodu a potřebných úložek.

Dalším doporučením je prodloužit minimální dobu spoření alespoň na 10 let, tak jak je to v ostatních zemích se srovnatelnými systémy.

Čtvrtým doporučením je zvážit zavedení automatické účasti. To by zvýšilo podíl zejména mladých lidí pod 30 let, kteří v současné době se spořením spíše otálejí.

Dalším z doporučení je zvýšit zapojení občanů a zaměstnavatelů. Pomocí informování o výhodách včasného založení DPS, vyšší finanční podporou motivovat mladou generaci ke vstupu do III. pilíře.

Posledním doporučením je rozšířit využívání penzijních produktů poskytujících doživotní anuitu. To by znamenalo snížit atraktivitu pro jednorázovou výplatu tak, aby lidé opravdu finance použili jako doplňkový zdroj příjmů k důchodu a ne pro koupi automobilu například.

Asociace penzijních společností

Asociace penzijních společností (APS ČR) byla založena 25. června 1996. Její původní název byl Asociace penzijních fondů ČR. Základním posláním této organizace je zastupovat a hájit zájmy penzijních společností, připomínkovat legislativní návrhy týkající se soukromého kapitálového spoření na důchod a hlavně propagovat toto spoření u široké veřejnosti (APS ČR, 2021).

V současnosti sdružuje 8 penzijních společností, které působí na trhu soukromého kapitálového spoření na důchod v České republice.

Jedná se o:

- KB Penzijní společnost
- ČSOB Penzijní společnost
- Penzijní společnost České spořitelny
- NN Penzijní společnost
- Allianz penzijní společnost
- Generali penzijní společnost
- Conseq penzijní společnost
- UNIQA penzijní společnost

2.1.4.1 Penzijní připojištění se státním příspěvkem

Penzijní připojištění vzniklo v roce 1994 jako státem podporované soukromé pojištění. Česká republika byla jednou z prvních postkomunistických zemí, kde byl tento systém zaveden. Zaměstnavatelům bylo umožněno zasílat zaměstnancům příspěvky a současně je zahrnovat do nákladů podniku. Taktéž účastníkům náležel státní příspěvek, tak jako je tomu do dnes. Díky vysoké státní podpoře počet smluv rychle narůstal. Koncem roku 2001 bylo ve III. pilíři již 2,5 milionů účastníků, kterým bylo vypláceno 14 miliard na státních příspěvcích ročně (Vostatek, 2019).

Po reformě v roce 2013 vznikly transformací penzijních fondů transformované fondy. Typickým rysem těchto fondů je garance nezáporného zhodnocení. Práva a povinnosti účastníků se řídí Zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Spoření v transformovaném fondu se nadále řídí podmínkami penzijního plánu, které platili při založení smlouvy.

V současné době již není možné založit novou smlouvu. Stávající smlouvy založené do 30. listopadu 2012 pokračují dál za stejných podmínek. Každá ze smluv je svázána s penzijním plánem č. 1 až č. 4 v závislosti na době jejího založení.

Zásadní slabinou PP jsou výnosy pro klienty. Ty dosahují cca 1 % ročně, konkrétně v roce 2020 to bylo 0,75 % p. a. (APS, 2021).

Největší příliv nových klientů zaznamenali penzijní společnosti před plánovanou důchodovou reformou během roku 2013.

Momentálně klienti pozvolna převádějí svá spoření na novější variantu. Průměrné zhodnocení transformovaného fondu za rok 2020 je 0,75 % p. a. což je zanedbatelné proti zhodnocení účastnických dynamických fondů 18,9 % p. a. (ASPS, 2020).

2.1.4.2 Doplnkové penzijní spoření (DPS)

Doplňkové penzijní spoření navazuje od 1. ledna 2013 na penzijní připojištění. Upravuje ho Zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření. Škvára (2016) nazývá doplňkové penzijní spoření modifikací původního penzijního připojištění se státním příspěvkem. Z produktového hlediska se jedná o běžné investování do podílových fondů (Vostatek, 2019).

Od tohoto data lze uzavírat nové smlouvy už jen s investicí do nových účastnických fondů. I nadále je spoření zvýhodněno státním příspěvkem a daňovým zvýhodněním. Zásadním rozdílem je změna ve zhodnocování vkladů klientů a jiné možnosti výplat, včetně možnosti předdůchodu (Rubeš, 2013). Některé další rozdíly jsou zpracovány v tabulce č. 4 níže.

Tabulka 4 - Hlavní rozdíly mezi PP a DPS

Penzijní připojištění	Doplňkové penzijní spoření
- 100 % garance návratnosti vložených prostředků,	- bez garance návratnosti za cenu možnosti vyššího výnosu
- investiční riziko nese penzijní fond	- investiční riziko nese majitel
- možnost čerpat 50 % naspořené částky po 15-ti letech spoření (výsluhová penze)	- není možné čerpat prostředky bez sankcí před 60. rokem věku
- výpověď s výplatou odbytného po 12 měsících	- výpověď s výplatou odbytného po 24 měsících
- není možné předdůchod využít	- možnost předdůchodu
- není možná výplata penze na dobu určitou	- je možné si zvolit výplatu penze na dobu určitou (minimum jsou 3 roky)
- pokud není určena oprávněná osoba, do dědického řízení vstupuje pouze částka bez státních příspěvků	- určené osobě náleží vyrovnání všech naspořených peněz

<p>- pokud si oprávněná osoba nechá vyplácet pozůstalostní penzi a během výplaty zemře, nevyplacené peníze zůstanou v penzijním fondu</p>	
---	--

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Penzijní společnosti s penzijními fondy jsou jedny z nejdůležitějších institucionálních investorů na finančních trzích. K růstu jejich pozice a významu přispívá celosvětový ekonomický a demografický vývoj posledních let (Veselá, 2019).

Každá společnost má ze zákona povinnost poskytnout účastníkům konzervativní fond, který prostředky investuje do dluhových instrumentů a nástrojů peněžního trhu určité kvality, dále do vybraných podílových listů a vkladů (Zákon č. 427/2011 Sb.). Úplata za obhospodařování majetku je limitována na 0,4 % ročně plus 10 % za zhodnocení majetku (Vostatek, 2019). Dále v nabídce najdeme fondy s dynamičtější investiční strategií, například fondy vyvážené, dynamické nebo etické.

Syrový a Tyl (2021) popisují, proč věnovat patřičnou pozornost výběru investiční strategie. Je velký rozdíl v investici na 10 nebo na 30 let. Do konečné hodnoty investice se výrazně promítne každé procento. Na první pohled je jen nepatrný rozdíl mezi výnosem 4 % p. a. a 6 % p. a. Při vyšších částkách je ale rozdíl znatelný. Rubeš (2013) dodává, že při investici na delší časový horizont je dobré se zaměřit na dynamické strategie. S blížícím se odchodem do důchodu je naopak vhodné volit strategie konzervativnější. Strategii je možné kdykoliv v průběhu spoření změnit.

Možnosti výplaty prostředků z DPS

Částku lze vybrat buď jednorázově, nebo postupně. První možností výběru částky jednorázově je odbytné. Odbytné je možné vyplatit po 24 měsících trvání smlouvy. Účastník obdrží vlastní příspěvky, příspěvky zaměstnavatele a výnosy z těchto příspěvků. O státní příspěvky a výnosy z nich přichází. Daní se 15 % jak výnosy, tak příspěvky zaměstnavatele.

Pokud již účastník dosáhl věku 60 let a spoří déle než 5 let, pak mu vzniká nárok na jednorázové vyrovnání. Při tomto způsobu obdrží žadatel finance i včetně státních příspěvků, danění zůstává stejné jako u odbytného, tj. 15 % z výnosů a z příspěvků zaměstnavatele.

Další možností je zvolit starobní penzi na dobu určitou. Při výplatě po dobu minimálně tří let, nejsou daněny příspěvky zaměstnavatele, při výplatě po dobu 10 let je osvobozena od daně celá částka. Klient si může zvolit i kombinaci jednorázového vyrovnání a výplaty penze na dobu určitou.

Při přiznání invalidního důchodu III. stupně je možné zažádat o výplatu v pravidelných částkách po dobu minimálně tří let. V tomto případě není částka nijak daněna.

U dětských penzijních spoření si může klient v 18 letech vybrat až 1/3 naspořené částky. Podmínkou je trvání smlouvy min. 120 měsíců a výběr v roce, ve kterém klient dovrší 18 let.

Penze může být klientovy vyplácena i z životního pojištění. V praxi je postup takový, že klient požádá o převod prostředků do životní pojišťovny s potřebným oprávněním ČNB a dále si vybere z dvou typů penze. Penze doživotní (není v nabídce penzijních společností) nebo penze na dobu určitou (Rubeš, 2013).

Ideální stav je takový, že účastníkovi penzijní spoření opravdu přilepší až v důchodu. Finančně nejvýhodnější je výplata starobní penze na dobu určitou na dobu delší než 10 let. Při této variantě klient neplatí žádnou daň (Rybová, Ondráčková 2017). Naopak naprosto nevýhodné je pro klienta ukončit spoření dříve jak po dvou letech. V tomto případě neobdrží ze svých financí zpět bohužel nic. Pokud nemá na placení příspěvku, je možné příspěvek snížit na minimum nebo placení úplně přerušit, a to až na 12 měsíců. O tomto přerušování je nutné penzijní společnost předem písemně požádat.

Ve smlouvě může také každý účastník určit jednu nebo více fyzických osob, kterým vznikne nárok na odbytné nebo jednorázové vyrovnání v případě jeho úmrtí (Veselá, 2019). Oprávněná osoba si následně dle délky spoření zvolí výplatu odbytného, jednorázového vyrovnání nebo postupné výplaty na dobu určitou.

V tabulce níže je přehled zdanění při jednotlivých druzích výplat.

Tabulka 5 - Zdanění dávek z DPS

Výplata účastníkovi	Přísp. účast.	Stát. přísp.	Přísp. zam.	Výnosy
Starobní penze na určenou dobu	0%	0%	0%	15%*
Invalidní penze na určenou dobu	0%	0%	0%	0%
Jednorázové vyrovnání účastníkovi (JV)	0%	0%	15%	15%
Odbytné účastníkovi	0%	vracíme	15%	15%
Výplata po úmrtí účastníka - dosud nevznikl nárok na JV				
Odbytné určené osobě	0%	vracíme	15%	15%
Odbytné dědici	0%	vracíme	0%	0%
Výplata po úmrtí účastníka - již vznikl nárok na JV				
Výplata JV určené osobě	0%	0%	15%	15%
Výplata JV dědici	0%	0%	0%	0%
Výplata po úmrtí účastníka - Účastníkovi byla vyplácena penze				
Doplatek formou JV určené osobě	0%	0%	15%	15%
Doplatek formou JV dědici	0%	0%	0%	0%

* penze na dobu 10 a více let se nedaní

Zdroj: KB, 2021

Předdůchod

Možnosti předčasného odchodu do důchodu jsou u nás relativně omezené. Nejdříve lze do důchodu odejít v 60 letech. Při reformě byla zvýšena sazba snížení procentní výměry předčasného starobního důchodu v případech, kdy doba od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku je delší než 360 dní. Sazby snížení jsou nyní za každých započatých 90 dní stanoveny takto (Vostatek, 2019):

- 0,9 % po dobu prvních 360 dní,
- 1,2 % po dobu dalších 360 dní,
- 1,5 % od 721. dne.

Variantou při které není důchod krácen vůbec je předdůchod. Předdůchod v rámci doplňkového penzijního spoření se podle odborníků stává aktuálním tématem. Peníze z něj lze čerpat například při ztrátě zaměstnání několik let před nárokem na důchod nebo ze zdravotních důvodů (Tácha, 2021).

Jak uvádí Potůček (2019), lidé mohou předdůchod z doplňkového penzijního spoření čerpat až pět let před dosažením důchodového věku, minimálně však po dobu dvou let. Částka čerpání musí být v neklesající výši a musí být vyšší nebo rovna alespoň 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství za první a třetí čtvrtletí předchozího roku. Tácha (2021) vyzdvihuje následující výhody předdůchodu. Doba předdůchodu se nezapočítává do vyloučené doby a neovlivní tak vyměřovací základ pro výpočet starobního důchodu. Po tuto dobu je možné podnikat či pracovat nebo čerpat nemocenské dávky a dávky státní podpory. Rubeš (2013) uvádí jako největší výhodu to, že klient není nucen po dobu předdůchodu platit veřejné zdravotní pojištění jelikož je považován za státního pojištěnce. Aktuálně je průměrná výše vypláceného předdůchodu 12 476 Kč (APS, 2021) a k 30. červnu 2021 si ho nechává vyplácet 3 752 osob.

V praxi je postup takový, že penzijní společnost informuje zdravotní pojišťovnu a Českou správu sociálního zabezpečení o tom, od jakého data občan začíná předdůchod čerpat. Daněň je výnos z DPS a to 15 %.

Ani u účastníků, kteří dosud své penzijní připojištění nepřevodili na doplňkové penzijní spoření, není nic ztraceno. Převod lze v rámci dvouměsíční výpovědní lhůty provést dodatečně a následně za splnění výše uvedených podmínek využít. Veškeré informace lze nalézt na internetových stránkách predduchod.cz

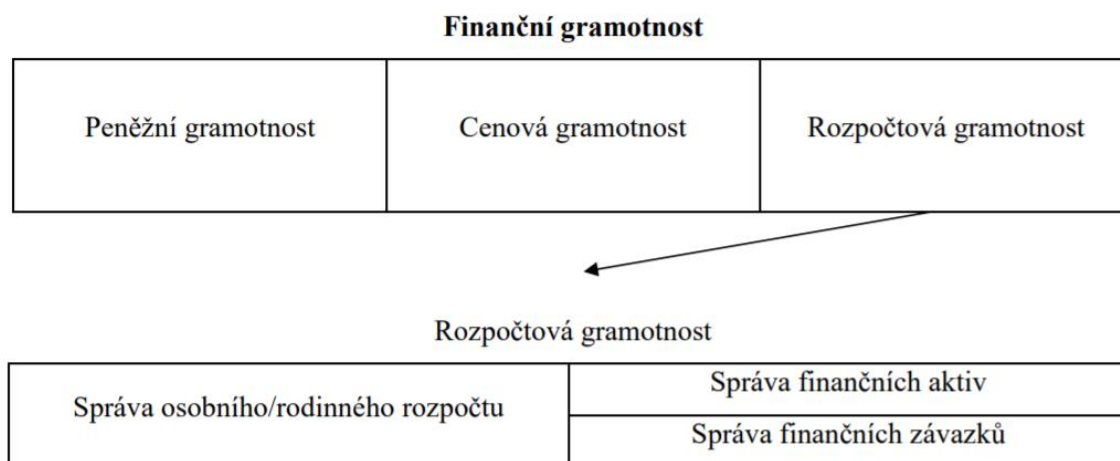
2.2 Finanční gramotnost

Ministerstvo financí (2020) definuje finanční gramotnost jako „*souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování*“.

Finanční gramotnost obsahuje tři složky, peněžní, cenovou a rozpočtovou gramotnost. **Peněžní gramotnost** zahrnuje správu hotovostní a bezhotovostních peněz, včetně platebních nástrojů. **Cenová gramotnost** představuje porozumění inflaci a cenovým mechanismům. **Rozpočtová gramotnost** zahrnuje správu osobního nebo rodinného rozpočtu, a schopnost zvládat různé finanční situace.

Rozpočtová gramotnost se dále dělí na **správu finančních aktiv** (vklady, investice, pojištění) a **správu finančních závazků** (úvěr, leasing). Obě vyžadují orientaci na trhu finančních produktů.

Obrázek 1 - Tři složky finanční gramotnosti

Zdroj: MFČR, 2010

Finanční nauka jako taková, je tady již po tisíce let. O finanční gramotnosti se v České republice začalo mluvit po vstupu do Evropské unie (2004) v rámci směrnic OECD: Organisation for Economic Co-Operation and Development (Hrubošová 2018). Následně v roce 2005 vláda schválila přípravu systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. V roce 2007 vydalo Ministerstvo financí Strategii finančního

vzdělávání, na základě které byla výuka finanční gramotnosti na těchto dvou stupních zavedena (2009 a 2013).

Cílem každého člověka je dosažení finanční svobody. Zajištění na penzi je jedním ze stěžejních cílů, které se společně s bydlením, studiem dětí, autem či dovolenou objevují ve finančních plánech. Získaná svoboda je pak jedním ze znaků stáří. Proti té dle Saka a Kolesárové (2012) působí chudoba. Senioři pod tlakem starostí se zaplacením svých účtů svobodu opět ztrácí.

V roce 2008 byla vytvořena v rámci OECD mezinárodní skupina pro finanční vzdělávání (International Network on Financial Education - INFE). Ta si klade za cíl zvýšit celosvětové povědomí o důležitosti finančního vzdělávání a podporuje členské státy ve vytváření národních strategií finančního vzdělávání (MFČR, 2010).

Národní strategie finančního vzdělávání byla vládou schválena v roce 2010. Navazuje na ni Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 z roku 2020. Dle MFČR (2020) je v obou dokumentech cílem vytvořit systém finančního vzdělávání pro zvýšení úrovně finanční gramotnosti v ČR. Vymezují společné cíle a kroky k jejich dosažení.

Zajištění na stáří je jednou ze tří prioritních oblastí pro budoucnost, které NSFV vymezuje. Lze očekávat, že z důvodu stárnutí populace se budoucí důchodci již nebudou moci spolehnout na zajištění ze strany státu. Ostatní formy zabezpečení na stáří budou hrát významnou roli.

MF ČR (2010) uvádí, že revize vývoje je hodnocena dle měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace, mezinárodního šetření finanční gramotnosti 15letých žáků PISA (Programme for International Student Assessment) a šetření České školní inspekce. Dokladem zvyšování finanční gramotnosti v ČR by mělo být postupné zlepšování výsledků těchto šetření.

Hrubošová (2018) upozorňuje na důležitost faktu, že základní postoje, včetně toho k financím, se tvoří do 6 let věku dítěte. V minulosti však ve většině případů nebyl nikdo,

kdo by obyvatelstvo naučil, jak správně využívat finanční produkty, bez kterých se v současné době již neobejdeme (Kociánová, 2012).

2.2.1 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělávání „je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny.“ (MFČR, 2020).

Jak poukazuje Kociánová (2012), málokdo z nás vydělává své peníze lehce, avšak snadno o ně můžeme přicházet nesprávnými rozhodnutími, z důvodu nedostatku informací. Proto je finanční vzdělávání klíčovým prvkem v ochraně spotřebitele na finančním trhu.

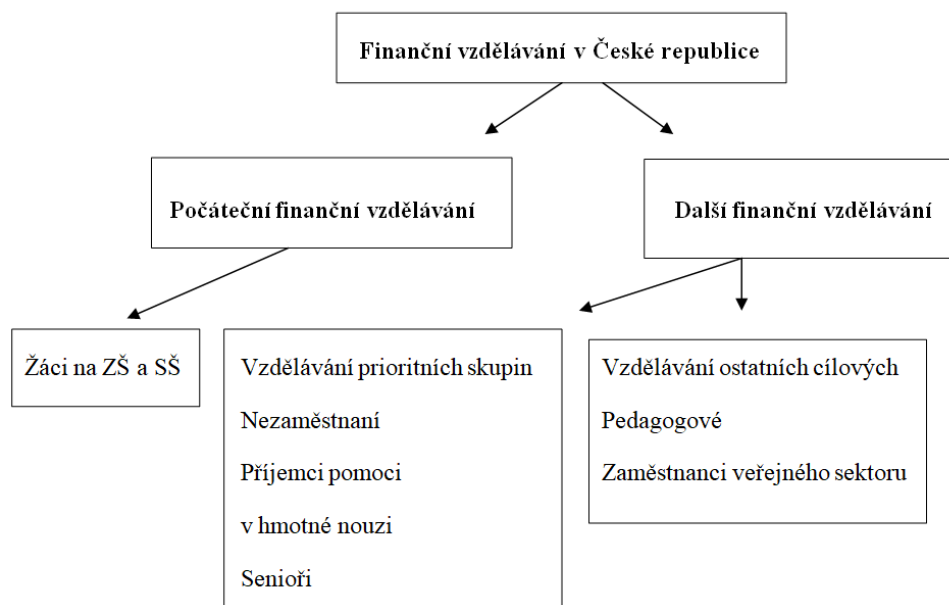
Dle MF se nároky kladené na občany se zásadně změnili po roce 1989. Byly omezeny sociální jistoty poskytované státem a dynamický rozvoj retailových služeb zapříčinil to, že se nespočet občanů dostalo do existenčních potíží. Legislativa nedokázala zareagovat tak rychle jak bylo potřeba. Tento problém logicky dopadl na starší generaci a sociálně slabé osoby. I dnes je třeba efektivní finanční vzdělávání pro udržení stability spotřebitelů a domácností.

V České republice je **dvoupilířová struktura** finančního vzdělávání. I. pilíř **počáteční finanční vzdělávání**, zajišťuje stát a zaměřuje se zejména na vzdělávání žáku na základních školách, středních školách, vyšších odborných školách, konzervatořích a na vysokých školách. II pilíř **další finanční vzdělávání** jsou jednotlivé vzdělávací aktivity. Ty se dále dělí na další vzdělávání prioritních cílových skupin a další vzdělávání ostatních cílových skupin.

Prioritními skupinami jsou nezaměstnaní registrovaní na Úřadu práce České republiky (ÚP), příjemci pomoci v hmotné nouzi a senioři. Do **ostatních cílových skupin** spadají pedagogové a zaměstnanci veřejného sektoru, např. sociální pracovníci, zaměstnanci ÚP, policisté, zaměstnanci Vězeňské služby České republiky (MFČR, 2020).

Na následujícím obrázku č. 2 je členění finančního vzdělávání znázorněno graficky.

Obrázek 2 - Finanční vzdělávání v ČR

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Na samotné realizaci finančního vzdělávání se dle Národní strategie finančního vzdělávání

2.0 podílí následující subjekty:

- Ministerstvo financí (MF),
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT),
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV),
- Ministerstvo vnitra (MV),
- Ministerstvo spravedlnosti (MŠP),
- Česká národní banka (ČNB),
- Kancelář finančního arbitra (KFA),
- profesní sdružení,
- spotřebitelská sdružení a neziskové organizace,
- vzdělávací instituce,
- a další...

Všichni výše uvedení se od srpna 2006 sdružují do pracovní skupiny finančního vzdělávání (PSFV). Ta napomáhá plnění cílů Strategie, umožňuje setkávání subjektů a výměnu zkušeností a informací mezi nimi.

2.2.1.1 Projekty finančního vzdělávání

Projekt finančního vzdělávání je „*aktivita, soubor aktivit nebo nástroj konkrétního subjektu nebo skupiny subjektů v oblasti finančního vzdělávání s cílem zvýšit úroveň finanční gramotnosti stanovené cílové skupiny*“ (MFČR, 2020).

Ministerstvo financí provozuje od roku 2014 vlastní web s názvem „Finanční gramotnost aneb proč se finančně vzdělávat?“. Občan se tu dozví veškeré informace o finančních produktech včetně návodu jak si vytvořit rodinný rozpočet.

V současné době lze v databázi MF najít 23 probíhajících projektů. Většina z nich je zřizována Českou bankovní asociací (ČBA) avšak hojně se zapojují i komerční subjekty. Aby mohl být projekt do registru zařazen, musí být navržen členem PSFV. Nejčastější cílovou skupinou projektů jsou děti.

Příklady projektů:

Abeceda peněz

www.abecedapenez.cz

Projekt České spořitelny podporující finanční gramotnost dětí a digitální vzdělávání seniorů. Menší děti okolo 7. roku absolvují výpravu do světa dospělých a učí se hospodařit s rozpočtem. Větší děti ve věku 9 až 10 let si vyzkouší založení fiktivní firmy a produkt potom prodávají fyzicky na jarmarcích v pobočkách České spořitelny. Klíčová je spolupráce s pedagogy ve školách. Pro seniory je k dispozici třídní seminář o moderních technologiích, který také probíhá na pobočkách České spořitelny (ČS, 2020).

Bankovkovi

www.decko.ceskatelevize.cz/bankovkovi

Projekt České bankovní asociace. Jedná se o finanční vzdělávání prostřednictvím televizního pořadu. V 15 minutových epizodách řeší skupina spolubydlících finanční témata a karamboly. Vysílá se od roku 2017. Cílovou skupinou jsou větší děti, od 8 do 12 let (MF, 2020).

Finanční vzdělávání ČSOB pro školy

www.csob.cz/filip

Projekt doplňkového vzdělávání finanční a digitální gramotnosti pro školy. Více než 500 dobrovolných ambasadorů přednáší dětem nejen o financích, ale také o digitální bezpečnosti a prevenci rizik na internetu. Součástí přednášky je hra rodinného rozpočtu. Na této hře se děti učí pracovat s příjmy a výdaji, sestavit rozpočet a diskutují, kde a kolik by se dalo ušetřit. V roce 2021 program doplnila výuková aplikace Filip pro děti od 10 let. Ta obsahuje 30 výukových videí z finančního prostředí (ČSOB, 2021).

Peníze na útěku

www.penizenauteku.cz

Portál České národní banky určený mladým lidem od 18 do 35 let. Cílem je ukázat zejména mladým lidem, kteří začínají vydělávat své první peníze a zakládat rodiny, jak vést rozpočet, tvořit si rezervy a obecně se orientovat na trhu finančních produktů (ČNB, 2021).

Zlatka

www.zlatka.in

Výuková on-line hra pro děti od 7 do 19 let financovaná Raiffeisenbank. Samotnou hru připravuje neziskové sdružení Matika.in z.s. Ta provozuje další vzdělávací weby jako grammar.in, geograf.in, matika.in a trainbra.in. Hry jsou rozděleny do třech kategorií: 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ a SŠ a gymnázia. U nejvyšší úrovně také dle životní role: hlava rodiny, podnikatel, cestovatel,...(Zlatka.in, 2021).

ABC PRO SPOTŘEBITELE aneb jak se vyznat?

www.konzument.cz/projekty

Jediný projekt v registru, u kterého jsou prioritní cílovou skupinou senioři. Registrujícím subjektem je Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. Finanční darem projekt podpořila také KB a ČSOB. Projekt je realizován zejména off-line prostřednictvím besed, osvětových publikací s ukázkami životních situací a poradenských služeb (MF, 2020).

3 Praktická část – Dotazníkové šetření

Následující kapitola se zabývá vyhodnocením dat získaných z dotazníkového šetření. Kapitola je rozdělena na dvě části. V první části budou vyhodnoceny výstupy z dotazníku. Ve druhé části budou testovány závislosti vybraných proměnných.

Pro lepší přehlednost je podkapitola výstupů z dotazníkového šetření rozdělena na 6 částí:

- segmentační a filtrační otázky,
- přístup a očekávání respondentů,
- spoření respondentů ve III. pilíři,
- příspěvek zaměstnavatele na spoření respondentů,
- spoření respondentů mimo III. pilíř,
- přehled a znalosti respondentů v problematice III. pilíře.

Ve druhé části bude ověřováno 7 hypotéz o vzájemné závislosti. Konkrétně bude pomocí Pearsonova chí-kvadrát testu zjišťována závislost mezi proměnnými a následně potvrzena nebo zamítnuta H_0 . Cílem práce je zjistit preference jednotlivých věkových skupin při vstupu do III. pilíře důchodového systému. Dílčím cílem bylo, zjistit závislosti vybraných proměnných mezi sebou. Jedná se o:

- výši čistého příjmu a výši měsíční odkládané částky,
- výši čistého příjmu a výši celkových úspor,
- výši čistého příjmu a spoření na důchod,
- věku a toleranci k riziku,
- vzdělání a toleranci k riziku,
- věk a spoření na důchod,
- úroveň vzdělání a spoření na důchod.

Anonymní dotazování probíhalo po dobu 92 dnů, v časovém úseku od 25. června 2021 do 25. září 2021. Dotazník v tomto období vyplnilo 382 respondentů. Zaznamenávání odpovědí probíhalo on-line přes Google forms. Tato platforma byla vybrána díky možnosti nastavení větvení dotazníku ve vybraných otázkách. K větvení dle odpovědi respondenta dochází ve dvou otázkách. Poprvé v otázce č. 12: Máte doplňkové penzijní spoření nebo

penzijní připojištění? Následující otázky jsou generovány podle toho, zda respondent jednu z variant důchodového spoření má, či nikoliv. Pokud ne, přechází na společnou část II., pokud ano, následují otázky směřované na samotné spoření. Dále se otázky rozcházejí v otázce č. 19: Přispívá Vám na vaše spoření zaměstnavatel? Dle odpovědi ano/ne, následuje otázka na částku nebo na důvod, proč zaměstnavatel konkrétní osobě nepřispívá. Respondenti proto nemají stejný počet otázek. Větvením vznikají 3 možné kombinace. Počty otázek v jednotlivých kombinacích jsou 27, 27 a 20. Průměrná časová náročnost na vyplnění je odhadovaná 2, 5 minuty.

Před spuštěním dotazníku bylo provedeno testování na 8 respondentech různého věku, aby byla ověřena srozumitelnost pokládaných otázek. Při on-line distribuci dotazníku bylo využito kombinace osobního a neosobního dotazování. Kompletní dotazník je obsahem příloh jako příloha č. 1. Grafická znázornění otázek, která nejsou součástí textu kapitoly 3.1, jsou obsahem přílohy č. 2.

První otázkou v dotazníku, byly vyfiltrovány osoby v produktivním věku, od 18 až do 56 let. Věkové ohraničení odpovídá třem po sobě jdoucím generacím. Jsou to konkrétně generace X, generace Y a generace Z. Generace je skupina lidí, kteří se narodili přibližně ve stejný čas, spojuje je podobný styl života a způsob myšlení (Česko v datech, 2018). Období narození členů jednotlivých generací je v různých zdrojích uváděno rozdílně. Pro dotazník je zvoleno dělení dle projektu Česko v datech.

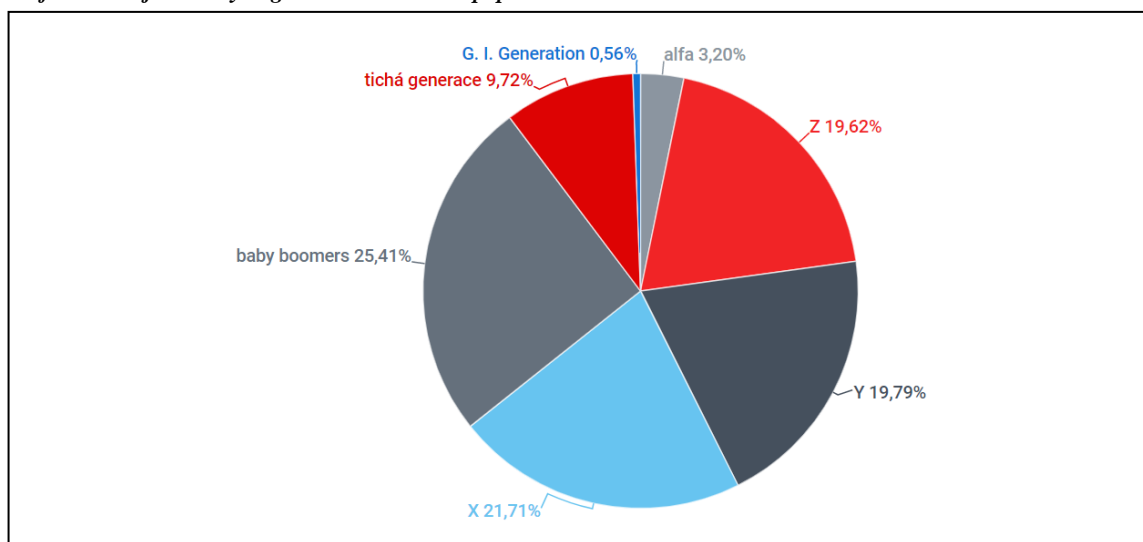
Generace X, nazývaná také jako „Husákovi děti“ jsou osoby narozené mezi lety 1965 až 1980. Prioritou je pro ně rodina, neradi experimentují a je typické, že do jednoho zaměstnání chodí klidně i 20 let. Zakládají si na vlastním bydlení a finančním zabezpečení.

Generace Y, také označování jako Mileniálové se narodili mezi lety 1981 až 1996. Vyznačují se potřebou neustálého spojení se světem, k čemuž hojně přispívají sociální sítě. Mají nákladný životní styl, a proto vydělané peníze utrácejí rychleji než předchozí generace, a to nejen za materiální statky ale také například za cestování.

Generace Z jsou osoby narozené od roku 1997 až 2014. Do produktivního věku z ní dosud dorostla zhruba jedna třetina. Na rozdíl od předchozích generací jsou pro ně technologie něco, s čím žijí již od malička. Díky vzdělávání na základních a středních školách jsou nejvíce finančně gramotní a již v mladém věku přemýšlí o své finanční situaci.

Tyto generace byly vybrány proto, že mají 61 % podíl na celkové populaci a aktuálně se právě ony střetávají na trhu práce. V současné době jsou v produktivním věku a otázka zajištění na stáří je pro ně aktuální. Právě jejich důchody by měla řešit nutná a připravovaná reforma. V grafu č. 6 je zobrazen podíl jednotlivých generací na celkové populaci.

Graf 6 - Podíl jednotlivých generací na celkové populaci

Zdroj: Česko v datech, 2018

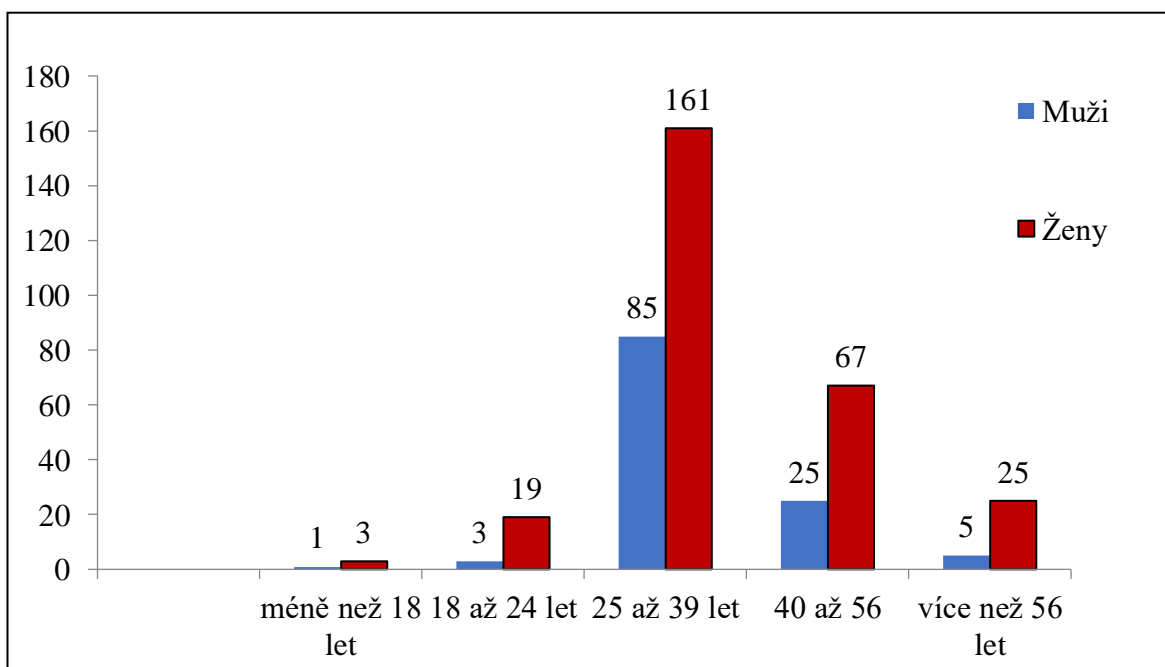
3.1 Vyhodnocení výstupů z dotazníkového šetření

A) Segmentační a filtrační otázky

Jako první jsou v dotazníku položeny segmentační a filtrační otázky. Jedná se o otázky č. 1 až 7. Zjišťují věk, pohlaví, vzdělání, příjmovou skupinu, směr vzdělání a pracovní zařazení respondentů.

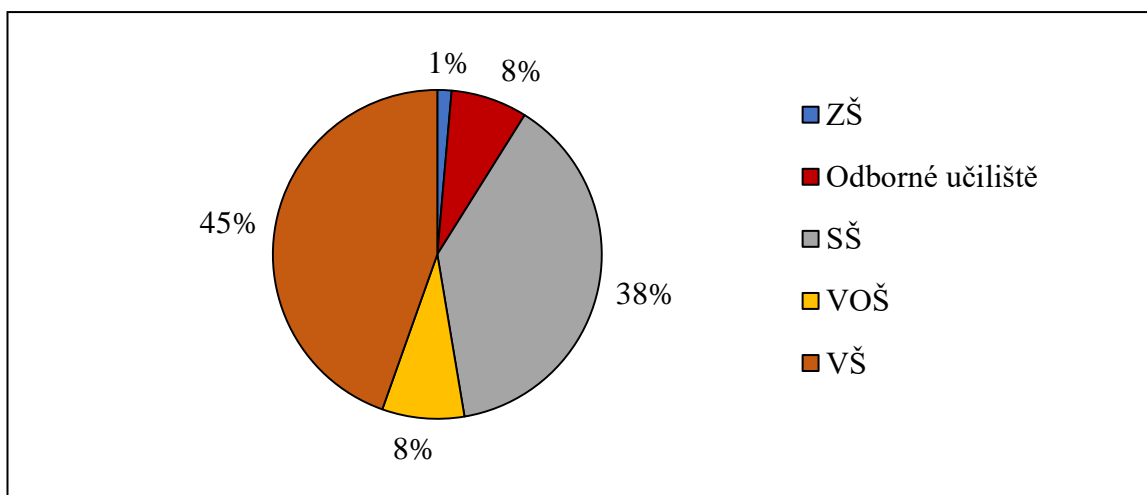
V grafu č. 7 níže nalezneme rozdělení respondentů dle stanovených věkových skupin a pohlaví. Výzkumu se zúčastnilo celkem 382 respondentů, z toho 270 (68,8 %) žen a 112 (31,2 %) mužů. Následující otázka segmentovala respondenty do pěti generačních skupin. Konkrétně v kategoriích: mladší 18 let, 18 až 24 let, 25 až 39 let, 40 až 56 let a více než 56 let. Tato otázka je zároveň filtrační. Dotazníkové šetření se zaměřuje prioritně na osoby ve věku 18 až 56 let, jak je již zmíněno výše. Pro další výstupy budou použity pouze data této věkové skupiny. Na první pohled je nejpočetnější věková skupina generace Y - 25 až 39 let s převahou žen, která tvoří 64 % celkových respondentů.

Graf 7 - Věk respondentů v dotazníkovém šetření

Zdroj: vlastní výzkum

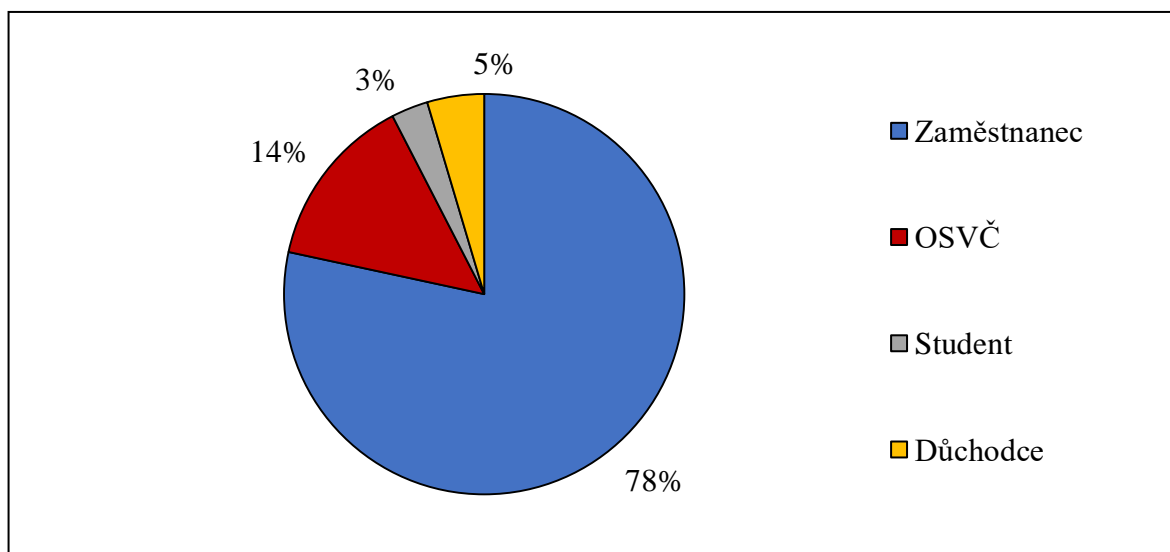
Graf 8 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Dotazníkového šetření se zúčastnili respondenti všech úrovní vzdělání (graf č. 8). Převažujícím vzděláním je vzdělání vysokoškolské, které má 160 respondentů (45 %), následuje vzdělání středoškolské se 138 respondenty (38 %). Zbývajících 17 % se dělí mezi základní vzdělání, střední odborné vzdělání na učilišti a vyšší odborné vzdělání na vyšší odborné škole s titulem DiS. Zjišťován byl také směr vzdělání dotazovaných, viz graf č. 9. Necelá polovina (42 %) respondentů je vzdělání ekonomického. Později porovnan směrem vzdělání respondentů a jejich účast ve III. pilíři.

Graf 9 – Pracovní zařazení respondentů

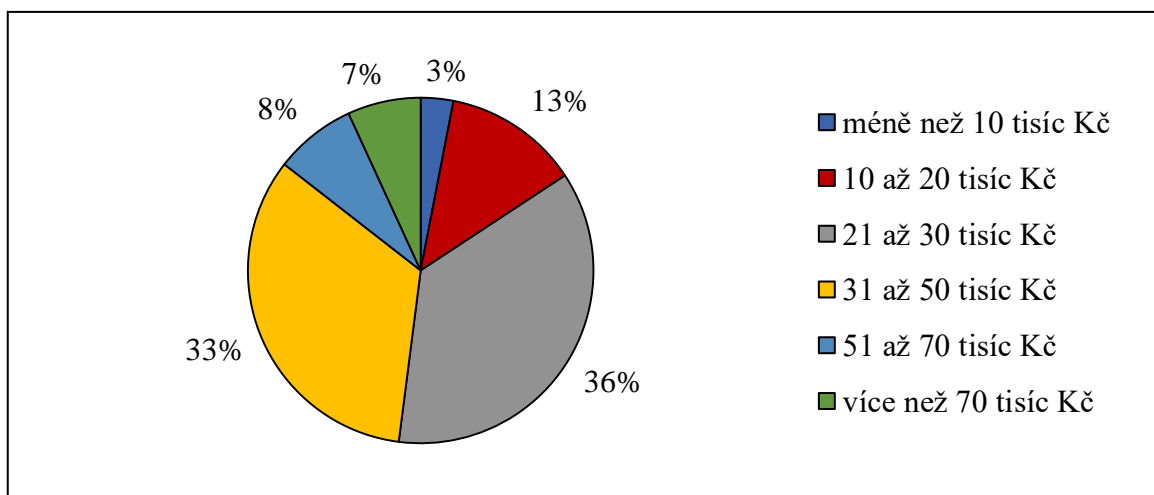
Zdroj: vlastní výzkum

Následující otázka číslo č. 5 zjišťovala současné pracovní zařazení dotazovaných. Jednoznačně převažuje statut zaměstnanec s 290 odpověďmi (graf č. 9). Tento profesní stav zvolili dvě třetiny dotazovaných (78 %). Druhou nejpočetnější skupinou jsou osoby samostatně výdělečně činné, 52 dotazovaných (14 %). Tyto dvě skupiny jsou cílovými segmenty výzkumu. Zbytek respondentů tvoří studenti, důchodci a nezaměstnaní.

V geografickém rozložení respondentů je zastoupeno všech 14 krajů České republiky (příloha č. 2). Dominuje Středočeský kraj, kde žije 186 dotazovaných (47,2 %). Následuje kraj Jihomoravský s 80 dotazovanými a Hlavní město Praha se 72 dotazovanými.

Poslední segmentační otázka zjišťovala výši čistého měsíčního příjmu. Dvě majoritní příjmové skupiny jsou 21 až 30 tisíc Kč měsíčně se 143 respondenty (36,3 %) a 31 až 50 tisíc Kč měsíčně se 132 respondenty (33,5 %). Deset až 20 tisíc Kč si měsíčně vydělá 50 respondentů (13 %), 30 (8 %) si vydělá od 51 do 70 tisíc a 27 (7 %) má čistý měsíční příjem vyšší než 70 tisíc měsíčně. Zbývající 3 % mají příjem nižší než 10 tisíc měsíčně (viz graf č. 10).

Graf 10 - Příjmová skupina respondentů dle měsíční čisté mzdy

Zdroj: vlastní výzkum

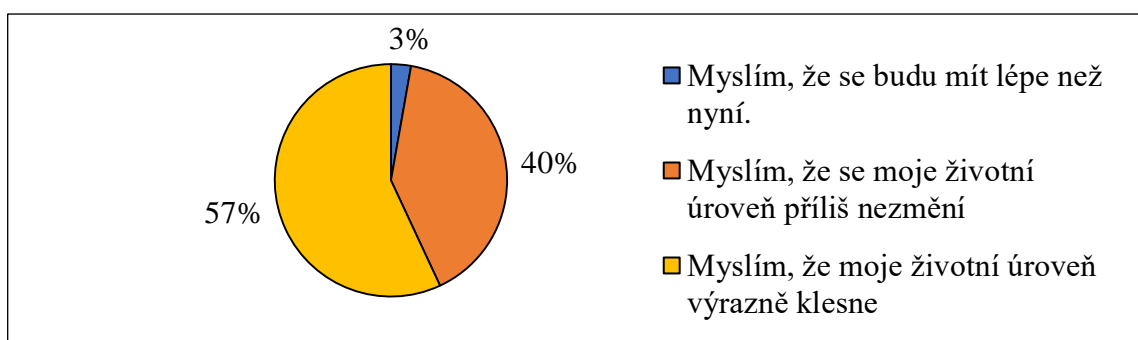
Segmentační a filtrační otázky snižují počet relevantních respondentů na 360. Odfiltrování byli respondenti mladší 18 let, starší 56 let a ti, kteří jsou v současné době již v důchodu. Následující výsledky budou tedy vyhodnocovány z odpovědí generací X, Y a Z.

B) Přístup a očekávání respondentů

Blok otázek v této části zjišťuje, odkud dle očekávání respondentů budou pocházet finance v čase jejich důchodu. Dále představy o životní úrovni a pomoci od blízkých.

V otázce očekávání životní úrovně v důchodu, se 205 (57 %) osob domnívá, že jejich životní úroveň v důchodu pravděpodobně výrazně klesne. V to, že se jejich životní úroveň příliš nezmění doufá 145 (40 %) osob. Pouhá 3 % mají opačný názor, a má za to, že se budou mít lépe nežli nyní. Takto odpovídali především zástupci generace Z, pro které je důchodový věk nejvíce vzdálený (viz graf č. 11).

Graf 11 - Očekávaná životní úroveň v důchodu

Zdroj: vlastní výzkum

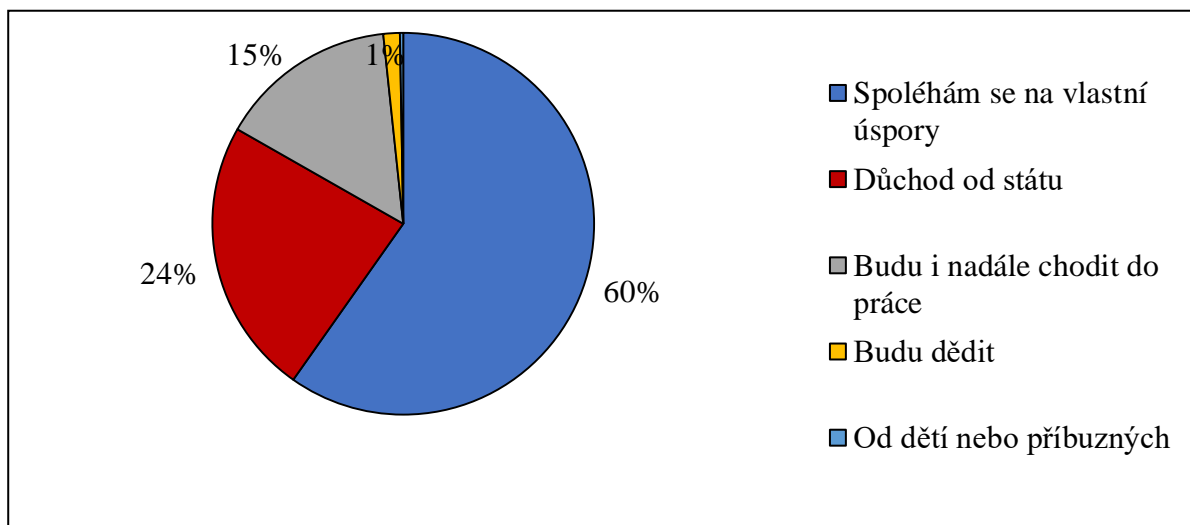
Z podrobnějšího rozboru odpovědí v tabulce č. 6 je patrné, že generace X a Z se ve více než polovině odpovědí přiklání spíše k variantě, že jejich životní úroveň v důchodu klesne. Generace Z, je v této otázce mírně optimističtější. Polovina respondentů věří, že se jejich životní úroveň příliš nezmění.

Tabulka 6 - Očekávaná životní úroveň v důchodu dle věkové skupiny

	Moje životní úroveň se nezmění	Moje životní úroveň klesne	Budu se mít lépe než nyní
Generace Z	50 %	41 %	9 %
Generace Y	40 %	58 %	2 %
Generace X	37 %	54 %	1 %

Zdroj: vlastní výzkum

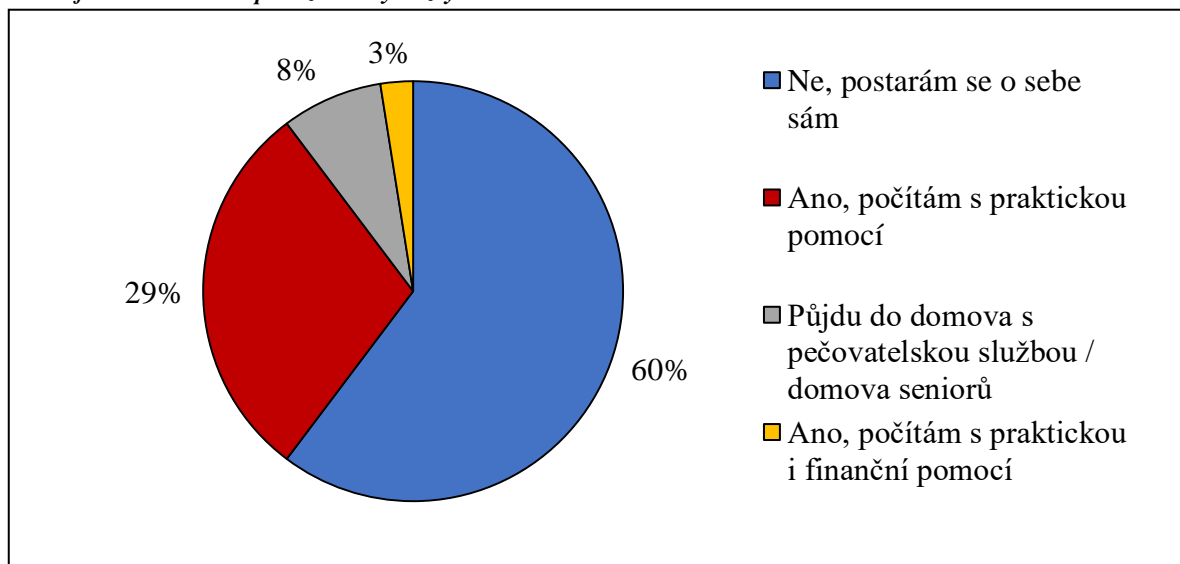
Graf 12 - Očekávání zdroj příjmů v důchodu

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 9 na převažující zdroj příjmů v důchodu zjišťuje, do jaké míry se obyvatelstvo spoléhá na podporu státu. Jak vyplívá z grafu č. 12. více než polovina respondentů (60 %) odpovědělo, že se v budoucnu spoléhají na vlastní úspory a s podporou státu nepočítají. Jen jedna čtvrtina se spoléhá na důchod od státu a 15 % respondentů plánuje docházet i nadále do zaměstnání (viz graf č. 12).

Graf 13 – Očekávaná péče ze strany blízkých v důchodu

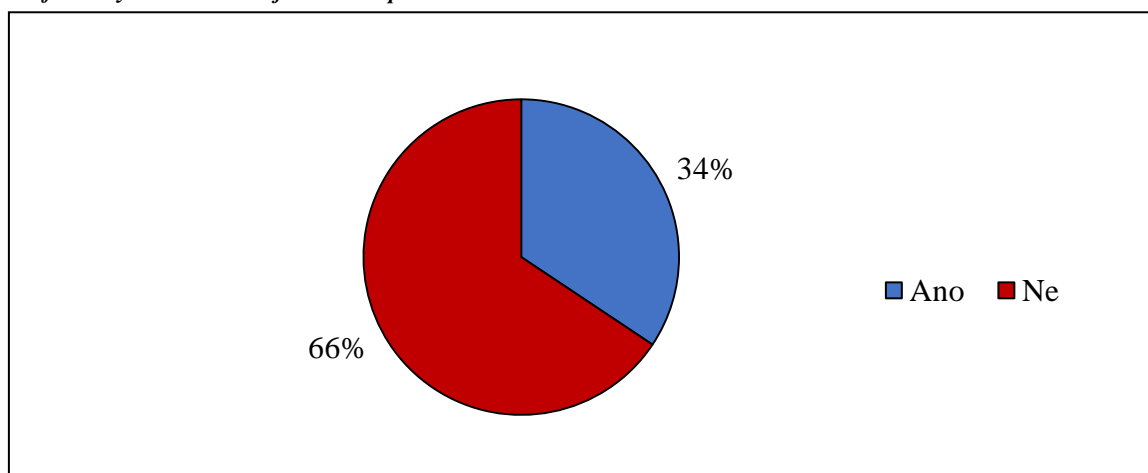

Zdroj: vlastní výzkum

Potvrzující otázka č. 10, zda respondenti očekávají zajištění ze strany blízkých potvrdila, že nadpoloviční většina se o sebe opravdu plánuje postarat sama. Výsledky se shodují s otázkou č. 9. Na druhém místě se s 29 % umístila odpověď: Ano, počítám s praktickou pomocí. Tuto odpověď volilo 106 respondentů. Třetí místo s 8 % obsadila možnost domu s pečovatelskou službou nebo domov seniorů. Zbývající 1 % počítá s dědictvím. Pouhá 3 % počítají jak s praktickou, tak i s finanční pomocí od svých blízkých (viz graf č. 13).

Při rozhodování o svých financích využívá odborných rad finančního poradce pouze 123 (34 %) dotazovaných. Správu svých financí bez odborné rady raději vykonává 235 respondentů (66 %). Výsledky lze vidět níže v grafu č. 14.

Graf 14 - Využívání služeb finančního poradce

Zdroj: vlastní výzkum

V následující tabulce je zobrazeno procentuální zastoupení odpovědí dle jednotlivých generací a úrovně vzdělání. Z tabulky jsou patrné velmi malé rozdíly ve všech segmentech. Nejvyšší číslo u odpovědi ano (46 %), najdeme u osob se SOÚ a u generace Y (39 %). Lze tedy říci, že dle věkové kategorie nejvíce využívají služeb finančních poradců osoby ve věku 25 až 39 let a dle vzdělání osoby s výučním listem. Z porovnání vyplývá, že úroveň vzdělání nemá v tomto případě zásadní vliv na využívání poradenských služeb v oblasti financí.

Tabulka 7 - Využívání služeb finančního poradce dle vzdělání a věkové skupiny

	Ano	Ne
ZŠ	0 %	100 %
SOÚ	46 %	54 %
SŠ	34 %	66 %
VOŠ	32 %	68 %
VŠ	36 %	64 %
Generace Z	27 %	73 %
Generace Y	39 %	61 %
Generace X	26 %	74 %

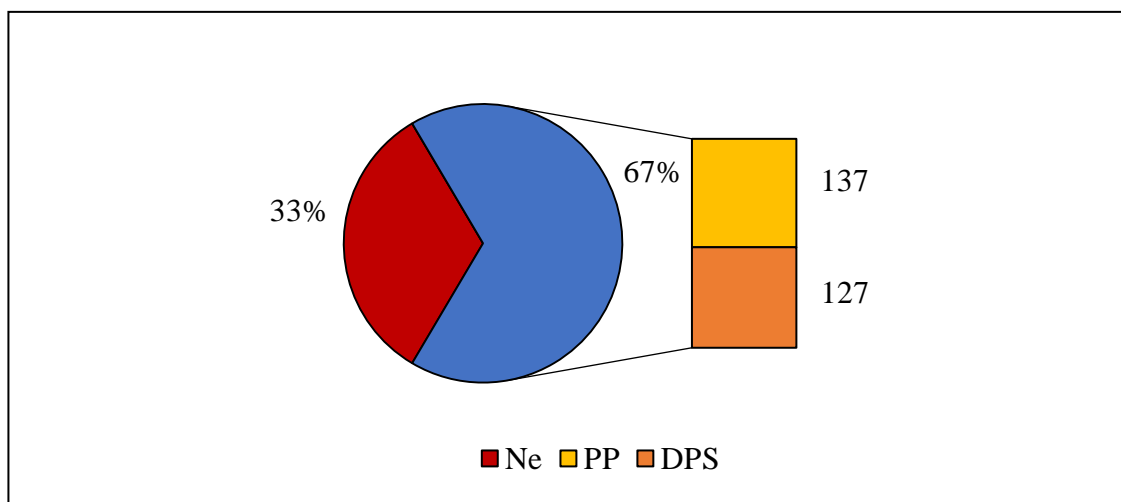
Zdroj: vlastní výzkum

C) Spoření respondentů ve III. pilíři

Třetí blok otázek je zaměřený na spoření ve III. pilíři. Konkrétně na to, zda respondenti mají jeden z produktů PP nebo DPS. Pokud ano, zda sledují jeho vývoj a jsou s ním spokojeni, kolik si měsíčně přispívají a jaké riziko jsou ochotni tolerovat. Pokud nemají žádný z produktů, tak proč. Dále je sledován vliv vzdělání na vlastnictví spoření a vliv věku na spoření a toleranci k riziku.

Otázka z dotazníku č. 12 se již zaměřuje konkrétně na vlastnictví produktů penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření. Výsledky jsou obsaženy níže v grafu č. 15. Více než polovina dotazovaných, 264 osob, ve III. pilíři spoří. Zbývajících 130 osob (33 %) tento způsob zajištění na stáří nevyužívá. Později bude položena otázka na důvod. U spořících respondentů je podíl PP a DPS vyrovnaný. Do doplňkového spoření se státním příspěvkem si spoří 127 dotazovaných a do penzijního spoření se státním příspěvkem 137 dotazovaných. I přes to, že od roku 2013 není PP v nabídce penzijních společností, stále v něm zůstává více než polovina osob. To potvrzují také údaje APS ČR (2021), která udává, že na konci 2. čtvrtletí 2021 si spořilo na penzi 4 419 159 účastníků, z toho 3 047 064 v transformovaných fondech a 1 372 095 účastníků ve fondech účastnických.

Graf 15 - Podíl PP a DPS

Zdroj: vlastní výzkum

V následující tabulce č. 8 je zobrazeno procentuální rozložení odpovědí v otázce č. 12 dle dosaženého vzdělání. Převažující odpověď je vyznačena šedou barvou. Na první pohled je vidět, že procentuální podíl odpovědí ANO se s rostoucí úrovní vzdělání zvyšuje. U respondentů se základním vzděláním jsou odpovědi vyrovnané, avšak hned u následující skupiny se středním vzděláním, převažuje odpověď: Ano, mám jeden z produktů. Nejvíce spoří osoby s vysokoškolským vzděláním, a to 115 (72 %) ze 160 dotazovaných s touto úrovní vzdělání. Dle výsledku lze říci, že úroveň vzdělání má určitý vliv na přemýšlení o finanční budoucnosti jednotlivce.

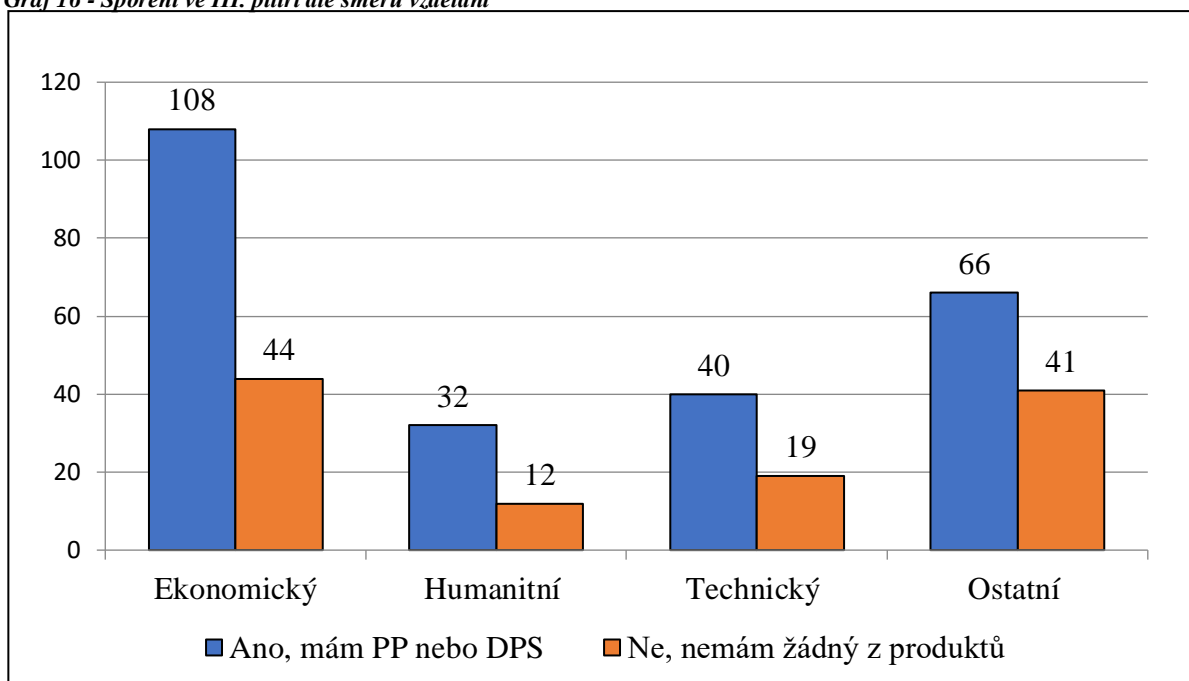
Tabulka 8 - Spoření ve III. pilíři dle dosaženého vzdělání

	Ano	Ne
ZŠ	50 %	50 %
SOÚ	51 %	49 %
SŠ	68 %	32 %
VOŠ	64 %	36 %
VŠ	72 %	28 %

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 16 jsou zobrazeny výsledky účasti osob ve III. pilíři dle směru, ve kterém osoby vzdělání získali. Zde jednoznačně vítězí respondenti s ekonomickým vzděláním, kde 108 ze 154 dotazovaných odpovědělo, že si spoří v jednom z produktů III. pilíře. Lze to přisuzovat lepšími znalostmi v oblasti financí, které během vzdělávání a následném vykonávání profese získali. Dále lze vidět i výsledky u humanitního směru vzdělání, u technického a u ostatních, tj. těch, kteří si z nabízených odpovědí nevybrali, nebo zástupců skupiny byl příliš nízký počet.

Graf 16 - Spoření ve III. pilíři dle směru vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Třetí podrobnější pohled na výsledky obsahuje odpovědi respondentů rozdělených dle věku, tedy jednotlivých generací. Zde se potvrzuje jeden z problémů důchodového systému, a sice nízká účast osob v mladém věku. Zatím co u generace Y a X spoří nadpoloviční většina dotazovaných (64 % a 78 %), u generace X je to pouze 36 % (viz tabulka č. 9). Vyšší účast v generaci Y a X může být spojena s vyšším věkem. Tím, že tito lidé mají důchodový věk více na dohled, než mladší generace, snaží se na něj více připravit. Zejména generace X již vidí, jak si vedou v penzi jejich rodiče. To také může být jedním z motivátorů si spoření založit a mít se lépe nebo stejně dobře jako oni.

Tabulka 9 - Spoření ve III. pilíři dle věkové skupiny

	Ano	Ne
Generace Z	36 %	64 %
Generace Y	64 %	36 %
Generace X	78 %	22 %

Zdroj: vlastní výzkum

Při podrobnějším rozboru výstupů z otázky č. 12 můžeme v tabulce č. 10 vidět rozdíly v účasti mužů a žen ve III. pilíři. Z tohoto pohledu na svoji finanční budoucnost myslí o 7 % více ženy. Nadpoloviční většina z nich odpověděla, že si na penzi spoří. U mužů to bylo 63 %.

Tabulka 10 - Spoření ve III. pilíři dle pohlaví

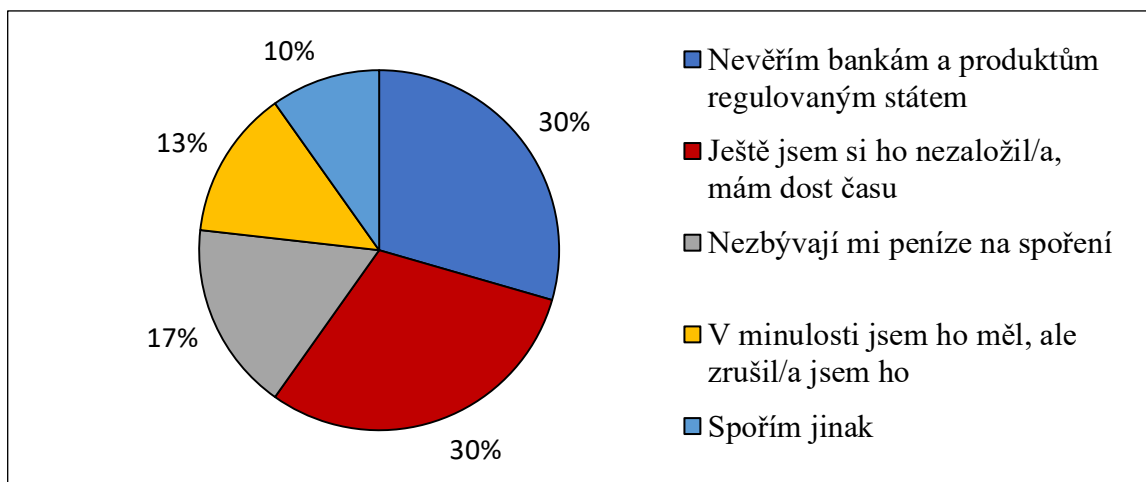
	Ano	Ne
Žena	70 %	30 %
Muž	63 %	37 %

Zdroj: vlastní výzkum

U osob, které nevyužívají spoření ve III. pilíři, se nejvíce objevuje takový důvod, že na jeho založení mají dost času a proto tak ještě neučinili (30 %). Takto nejčastěji odpovídali osoby ve věku od 18 do 39 let. V závěsu následuje odpověď: Nevěřím bankám a produktům regulovaným státem s 30 %. Zbývající odpovědi se dělí mezi nedostatek financí ke spoření, vlastnictví v minulosti a následné zrušení a jiným způsobem spoření. Jeden respondent uvedl, že neví o této možnosti spoření. V pár případech je jako důvod uváděn zaměstnavatel. Pokud nepřispívá, zaměstnanec nemá dostatečnou motivaci si spoření založit (graf č. 17).

Výsledek koresponduje se zjištěním v tabulce č. 9. Transformované a účastnické fondy mají nejméně účastníků v mladém věku, ti nespoří, protože se domnívají, že mají ještě dost času.

Graf 17 - Důvody nevyužívání III. pilíře

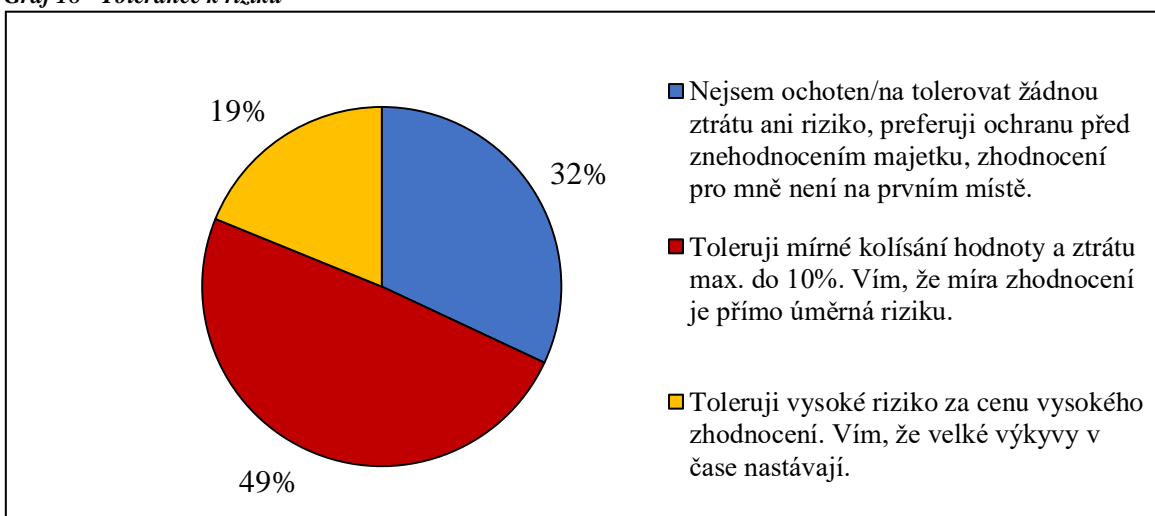

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce dotazovaných spoří u penzijní společnosti České Spořitelny. Tento výsledek se shoduje s daty APS ČR z roku 2021.

Jednou z dalších zkoumaných oblastí je tolerance k riziku. Příliš konzervativní strategie je příčinou nedostatečného zhodnocení. Pouhých 46 (19 %) respondentů je ochotno tolerovat výraznější kolísání za cenu vyššího zisku. Necelá polovina, 120 respondentů (49 %) toleruje kolísání maximálně do 10 % a větší ztrátu by netolerovalo. Pro 78 (32 %) dotazovaných není zhodnocení na prvním místě a dávají přednost jistotě (graf č. 19).

Graf 18 - Tolerance k riziku

Zdroj: vlastní výzkum

Dle rozboru odpovědí dle věkové kategorie dává dle očekávání dynamické strategii přednost mladá generace Z. S přibývajícím věkem se tolerance k riziku snižuje. Je to pravděpodobně dáno mimo jiné nižšími znalostmi a zkracujícím se investičním horizontem. Zatím co u generace Z volí dynamický přístup 67 % respondentů, u generace X je to pouhých 9 %. Vyvážený přístup volí cca polovina všech dotazovaných z generace Y a X (viz tabulka č. 10). Závěrem lze říci, že věk ovlivňuje toleranci k riziku.

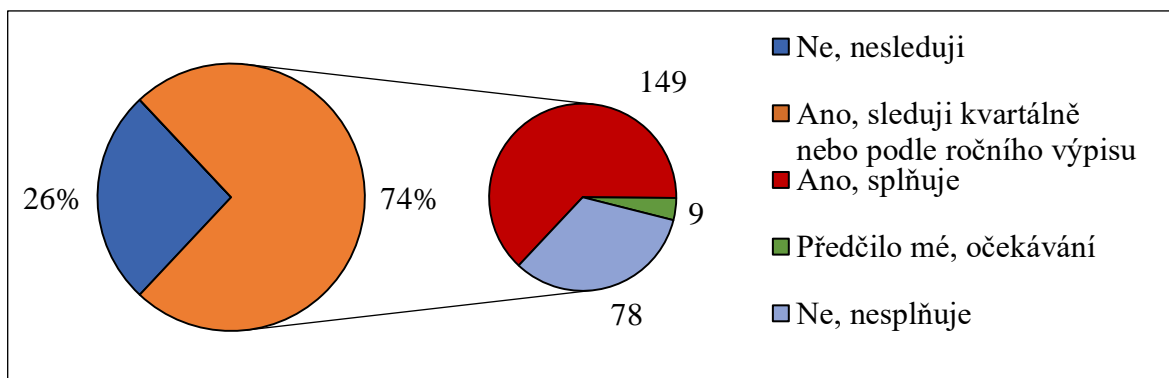
Tabulka 11 - Vnímání rizika dle věkové skupiny

	Konzervativní přístup	Vyvážený přístup	Dynamický přístup
Generace Z	0 %	32 %	67 %
Generace Y	30 %	48 %	22 %
Generace X	37 %	54 %	9 %

Zdroj: vlastní výzkum

U těch respondentů, kteří si ve III. pilíři spoří, bylo zjišťováno, zda sledují zhodnocení a jak často. Z grafu č. 19 vyplývá, že 236 (74 %) účastníků III. pilíře, kteří se zúčastnili dotazníků, vývoj zhodnocení sleduje kvartálně, nebo alespoň podle ročního výpisu. U většiny z nich (149), zhodnocení jejich očekávání splňuje. Třetina dotazovaných by si představovala zhodnocení svých prostředků lepší. Očekávání zbývajících 9 respondentů spoření předčilo. Druhá část, kterou tvoří 83 (26 %) respondentů vývoj zhodnocení nesleduje vůbec.

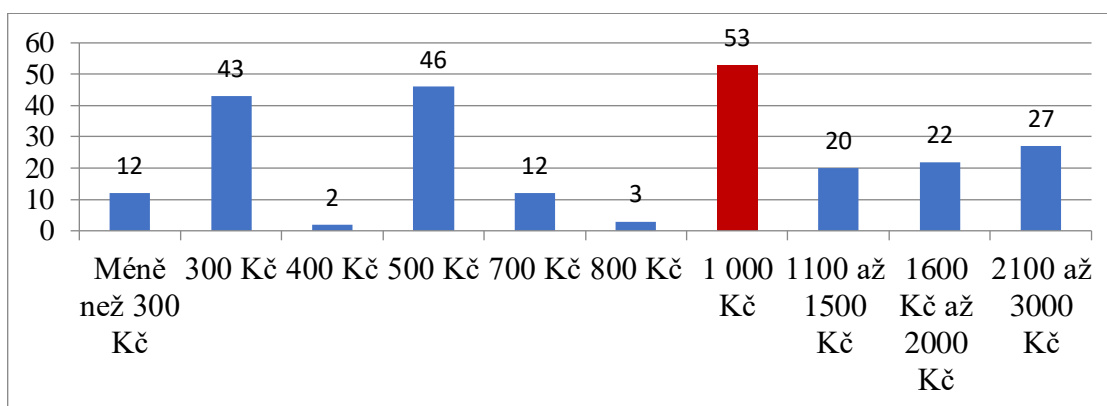
Graf 19 - Zhodnocení x očekávání

Zdroj: vlastní výzkum

Pro příznivý vývoj spoření je důležitá nejen investiční strategie, ale také výše měsíčního příspěvku účastníka (graf č. 20). Účastníci z tohoto dotazníku nejčastěji přispívají 1000 Kč měsíčně. Je pravděpodobné, že chtějí využít maximálního státního příspěvku. Následuje částka 500 Kč měsíčně a 300 Kč měsíčně, dle finančních možností konkrétní osoby. Stále se najdou spoření s příspěvkem nižším než 300 Kč měsíčně. Mohlo by se jednat o pozůstatek z doby, kdy byla minimální měsíční úložka pro získání státního příspěvku 100 Kč měsíčně. Účastníci si takto spoření založili a dosud neaktualizovali.

Graf 20 - Výše měsíčního příspěvku

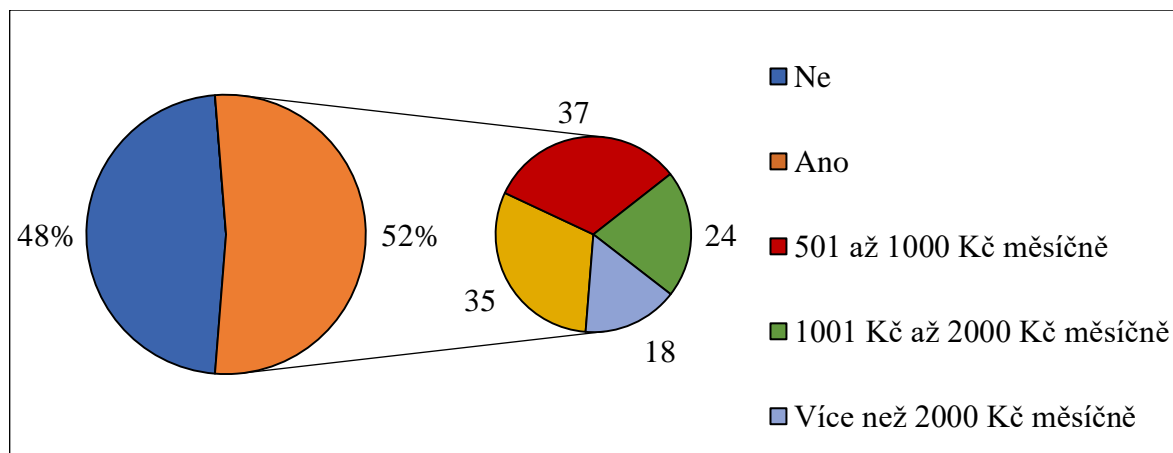
Zdroj: vlastní výzkum

D) Příspěvek zaměstnavatele na spoření respondentů

Otázky 18. až 20. jsou zaměřeny na příspěvek zaměstnavatele. Dle grafu níže příspěvek zaměstnavatele dostává na své spoření 114 (52 %) z těch dotazovaných, kteří mají PP nebo DPS. Z toho jich 37 dostává částku od 500 do 1000 Kč a 35 do 500 Kč měsíčně. Zbývajících 42 respondentů dostává více než 1000 Kč, 18 z nich dokonce více než 2000 Kč měsíčně.

Zbývajících 103 (48) respondentů příspěvek na důchodové spoření nedostává. Nejčastěji z toho důvodu, že zaměstnavatel tento příspěvek nenabízí. Takto odpověděli $\frac{3}{4}$ (76 %) všech dotazovaných. Zbývajících 24 % se rovnoměrně dělí po 12 % mezi varianty: Vybral/a jsem si jiný benefit a zatím jsem si příspěvek nevyřídil u zaměstnavatele (příloha č. 3). Je poměrně překvapivé zjištění, že 13 osob by mohlo příspěvek na spoření dostávat, a lenení to pro ně dostatečnou motivací na to, aby si tento benefit u zaměstnavatele vyřídili.

Graf 21 - Příspěvek zaměstnavatele

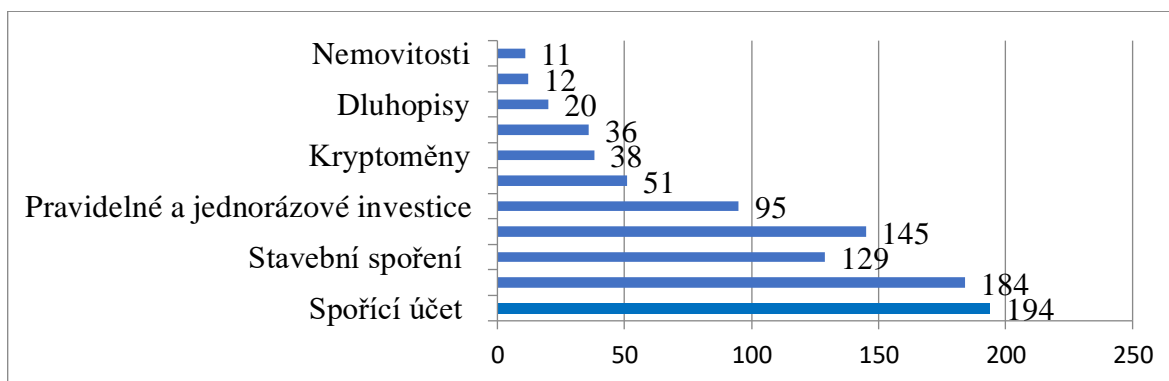
Zdroj: vlastní výzkum

E) Spoření respondentů mimo III. pilíř

U všech respondentů bylo zjišťováno jakým dalším způsobem, si spoří a zhodnocují finance. Na výběr měli finanční produkty, nástroje kapitálového trhu, komodity, nemovitosti a další.

Mimo III. pilíř spoří 330 z 360 respondentů. V grafu č. 22 níže jsou vzestupně zobrazeny počty odpovědí u jednotlivých finančních produktů. Nejvyužívanějšími finančními produkty mezi dotazovanými jsou dle očekávání spořicí a osobní účet. Ty využívá cca 200 respondentů. Na následující příčce se umístilo životní pojištění se 145 hlasy. Druhým ze dvou produktů se státním příspěvkem na trhu je stavební spoření. Využívá jej 129 (36 %) respondentů. Střední příčky obsadili investiční nástroje (pravidelné a jednorázové investice, kryptoměny a akcie). Nejméně využívané jsou investice do nemovitostí a komodit. To může být způsobeno neznalostí odvětví a s tím spojenými obavami z rizika. Překvapivým výsledkem je využívání kryptoměn. Tento poměrně novodobý druh měny využívá pro zhodnocení financí 11 % dotazovaných.

Graf 22 - Produkty využívané pro spoření mimo III. pilíř

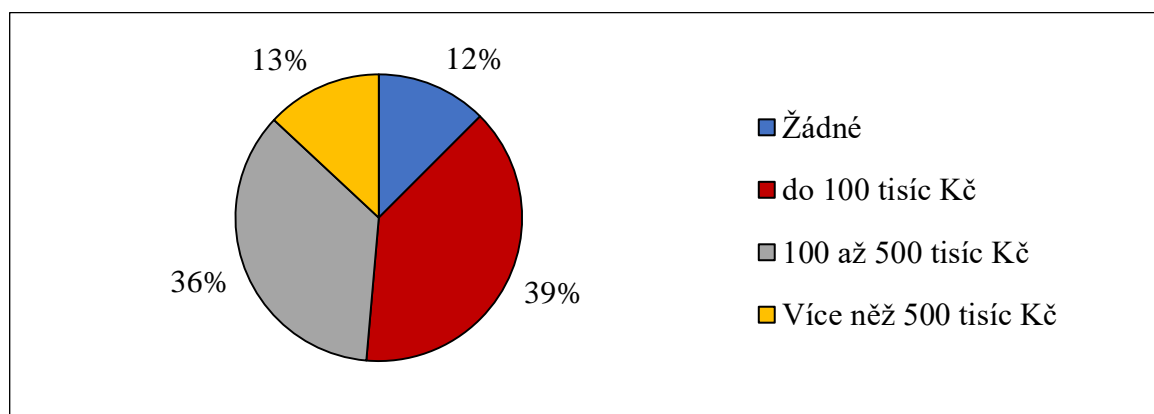

Zdroj: vlastní výzkum

S připraveností na penzi úzce souvisí výše úspor. Z grafu č. 23, zobrazujícího výši celkových úspor respondentů má 140 (39 %) respondentů úspory ve výši do 100 tisíc Kč, 128 (36 %) od 100 tisíc do 500 tisíc Kč. Pouze 47 (13 %) dotazovaných má úspory vyšší než 500 tisíc Kč. Žádné úspory nemá 45 osob (12 %). V tabulce č. 11 je zobrazena závislost mezi výši celkových úspor a příjmovou skupinou. Nejčastější odpovědi u příjmové skupiny do 10 tisíc Kč měsíčně je, že nemají úspory žádné. U příjmových skupin

od 10 do 30 tisíc Kč převažují celkové úspory ve výši do 100 tisíc Kč. U osob s příjmem od 30 do 70 tisíc je nejčastější výše úspor od 100 do 500 tisíc Kč. Úspory vyšší než 500 tisíc, mají ve 48 % osoby s příjmem vyšším než 70 tisíc Kč měsíčně. Jednoznačně můžeme říci, že výše příjmů přímo ovlivňuje výši celkových úspor konkrétní osoby. Platí, že čím vyšší čistý příjem, tím vyšší úspory. Šedou barvou jsou vyznačeny nejfrekventovanější odpovědi v jednotlivých příjmových skupinách.

Graf 23 - Výše úspor

Zdroj: vlastní výzkum

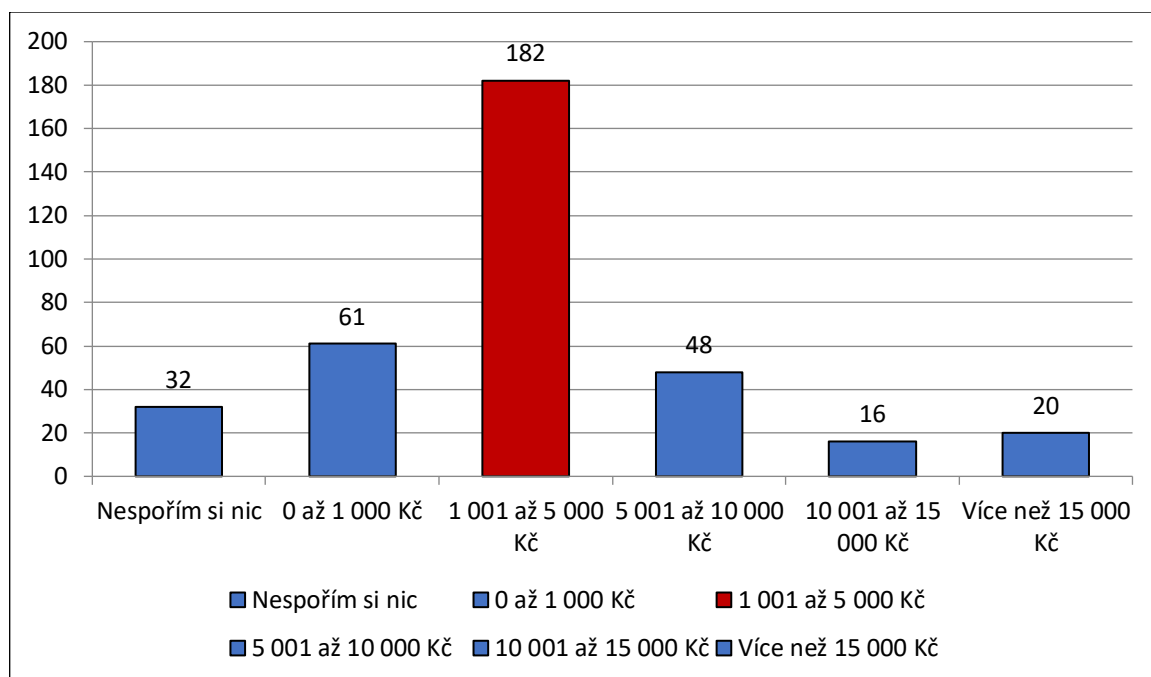
Tabulka 12 - Výše úspor dle příjmové skupiny

	Žádné	Do 100 tisíc Kč	100 až 500 tisíc Kč	Více než 500 tisíc Kč
Méně než 10 tisíc Kč	34 %	33 %	33 %	0 %
10 až 20 tisíc Kč	26 %	44 %	26 %	4 %
21 až 30 tisíc Kč	14 %	53 %	29 %	4 %
31 až 50 tisíc Kč	8 %	31 %	49 %	12 %
51 až 70 tisíc Kč	3 %	16 %	55 %	26 %
Více než 70 tisíc Kč	0 %	22 %	30 %	48 %

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčastěji si dotazovaní odkládají částku od 1 000 do 5 000 Kč měsíčně. Tuto částku si spoří nebo investuje 182 osob. Částku do 1 000 Kč měsíčně si odkládá 61 osob. Na třetí pozici je měsíční spoření či investice ve výši 5 001 až 10 000 Kč.

Graf 24 - Kolik si měsíčně spoříte do všech produktů?

Zdroj: vlastní výzkum

F) Přehled a znalosti respondentů v problematice III. pilíře

Kategorie otázek přehled a znalosti je zaměřena na celkový přehled respondentů v produktech III. pilíře. Konkrétně na rozdíl mezi PP a DPS, možnost daňového odpočtu, možnosti využít předdůchod u DPS a spoření dětem na důchod již od narození. Procentuálně vyjádřené odpovědi obsahuje tabulka č. 12. šedou barvou jsou vyznačeny odpovědi, které získali nejvíce hlasů.

To, jaký rozdíl je mezi DPS a PP ví pouze 44 % lidí. I přes skutečnost, že novější způsob spoření na penzi je na trhu již cca 8 let, zbývajících 56 % neví jaký rozdíl je v těchto produktech III. pilíře. Podobný výsledek můžeme vidět u otázky na předdůchod. O jeho existenci ví 46 % procent dotazovaných. Opačný výsledek byl zjištěn u otázky na možnost snížení základu daně u fyzických osob. Necelých 70 % respondentů o této možnosti ví.

Poslední otázka byla zaměřena na důchodové spoření dětí, do kterého je relativně nově (od 1. ledna 2016) umožněn vstup již od narození. Navíc si dítě může v roce, kdy slaví 18 narozeniny vybrat jednu třetinu úspor. Nejvíce dotazovaných o této možnosti ví, avšak ji nevyužívá. Dětem od narození spoří 16 % dotazovaných. K 30. červnu 2021 bylo v České republice dle APS ČR (2021) 90 078 dětských penzí. Zbývajících 30 % o této možnosti spoření neví.

Tabulka 13 - Přehled a znalosti respondentů v oblasti produktů III. pilíře

	Ano, vím		Ne, nevím
Víte, jaký rozdíl je mezi DPS a PP?	44 %		56 %
Víte o možnosti předdůchod u DPS?	46 %		54 %
Víte o možnosti snížit si základ daně z příjmu FO až o 24 tisíc?	67 %		33 %
	Ano, využívám	Vím, ale nevyžívám	Ne, nevím
Víte o možnosti spořit dětem již od narození?	16 %	54 %	30 %

Zdroj: vlastní výzkum

3.2 Testování závislosti proměnných

V následující podkapitole budou ověřovány stanovené hypotézy pomocí Pearsonova chí - kvadrát testu. Postup výpočtu čerpá z publikace Základy kvantitativního výzkumu, Miroslav Chráska, 2016. Základem pro testování jsou data získaná z dotazníku.

3.2.1 Výpočty

A) Dosažená úroveň vzdělání a spoření na důchod

Spoření na důchod ovlivňuje hned několik faktorů. Níže bude posouzeno, zda mezi ně patří i úroveň dosaženého vzdělání. Skupina se základním vzděláním byla z dat vyřazena z důvodu nízkých četností respondentů. Jsou použita data z otázek č. 3 a č. 12.

H_0 Mezi dosaženým vzděláním a spořením na důchod není závislost.

H_1 Mezi dosaženým vzděláním a spořením na důchod je závislost.

Tabulka 14 - Výpočet hypotézy č. 1: věk x spoření na důchod

Pozorované četnosti (P)

	SOÚ	SŠ	VOŠ	VŠ	Marginální četnosti (n _j)
ANO	15	95	43	115	268
NE	13	45	10	45	113
Marginální četnosti (n _i)	28	140	53	160	360

Očekávané četnosti (O)

	SOÚ	SŠ	VOŠ	VŠ
ANO	20,844	104,222	39,456	119,111
NE	8,789	43,944	16,636	50,222

Testovací kritérium χ^2

	SOÚ	SŠ	VOŠ	VŠ
ANO	1,639	0,816	0,318	0,142
NE	2,018	0,025	2,647	0,543

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
8,148	3	0,963

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 8, 148 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 7, 815 při 3 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi dosaženým vzděláním spořením na důchod existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,963$). Úroveň vzdělání tedy ovlivňuje to, zda si respondenti na důchod spoří či nikoliv. Se zvyšujícím vzděláním se zvyšuje pravděpodobnost, že si dotazovaná osoba spoří ve III. pilíři.

B) Věk a spoření na důchod

Jedním z problémů současného důchodového systému je nízká účast mladé generace ve III. pilíři. Starší generace si lépe uvědomují potřebu zajištění na stáří. V následujícím výpočtu bude ověřeno, zda spolu věk a spoření na důchod souvisí a do jaké míry. Jsou použita data z otázek č. 2 a č. 12.

H_0 Mezi věkovou skupinou a spořením na důchod není závislost.

H_1 Mezi věkovou skupinou a spořením na důchod je závislost.

Tabulka 15 - Výpočet hypotézy č. 2: věk x spoření na důchod

Pozorované četnosti (P)

	Generace Z	Generace X	Generace Y	Marginální četnosti (n_j)
ANO	8	158	79	245
NE	14	88	13	115
Marginální četnosti (n_i)	22	246	92	360

Očekávané četnosti (O)

	Generace Z	Generace X	Generace Y
ANO	14,972	167,417	62,611
NE	7,028	78,583	29,389

Testovací kritérium χ^2

	Generace Z	Generace X	Generace Y
ANO	3,247	0,530	4,290
NE	6,917	1,128	9,139

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
25,251	2	0,977

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 25,251 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 5,991 při 2 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi věkem a spořením na důchod existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,977$). Příslušnost k jedné z generací určuje pravděpodobnost, zda si jedinec na vzdělání spoří nebo či ne. S přibývajícím věkem tato pravděpodobnost roste.

C) Čistý příjem a spoření na důchod

Výše čistého měsíčního příjmu, stejně jako vzdělání a věk, pravděpodobně také souvisí s účastí ve III. pilíři. V tabulce č. 15 je ověřeno, zda je tomu opravdu tak. Jsou použita data z otázek č. 7 a č. 12.

H_0 Mezi příjmovou skupinou a spořením na důchod není závislost.

H_1 Mezi příjmovou skupinou a spořením na důchod je závislost.

Tabulka 16 - Výpočet hypotézy č. 3: příjmová skupina x spoření na důchod

Pozorované četnosti (P)

	Méně než 20 tisíc Kč	21 až 30 tisíc Kč	31 až 50 tisíc Kč	Více než 50 tisíc Kč	Marginální četnosti (n _j)
ANO	22	92	93	36	243
NE	26	45	28	18	117
Marginální četnosti (n _i)	48	137	121	54	360

Očekávané četnosti (O)

	Méně než 20 tisíc Kč	21 až 30 tisíc Kč	31 až 50 tisíc Kč	Více než 50 tisíc Kč
ANO	32,400	92,475	81,675	36,450
NE	15,600	44,525	39,325	17,550

Testovací kritérium χ^2

	Méně než 20 tisíc Kč	21 až 30 tisíc Kč	31 až 50 tisíc Kč	Více než 50 tisíc Kč
ANO	3,338	0,002	1,570	0,006
NE	6,933	0,005	3,261	0,012

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
15,128	3	0,964

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 15, 128 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 7,815 při 3 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi čistým měsíčním příjmem a účastí ve III. pilíři existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,964$). Čím vyšší má respondent příjem, tím je vyšší pravděpodobnost, že si spoří na stáří.

D) Čistý měsíční příjem a výše celkových úspor

V hypotéze č. 4 bude ověřen vliv čistého měsíčního příjmu na výši celkových úspor respondentů.

H_0 Mezi čistým měsíčním příjmem a celkovou výší úspor není závislost.

H_1 Mezi čistým měsíčním příjmem a celkovou výší úspor je závislost.

Tabulka 17 - Výpočet hypotézy č. 4: čistý měsíční příjem x výše celkových úspor

Pozorované četnosti

(P)

	žádné	do 100 tisíc Kč	100 až 500 tisíc Kč	Více než 500 tisíc Kč	Marginální četnosti (nj)
Méně než 20 tisíc Kč	14	20	7	2	43
21 ž 30 tisíc Kč	18	68	38	3	127
31 až 50 tisíc Kč	11	41	63	15	130
Více než 50 tisíc Kč	1	9	23	27	60
Marginální četnosti (ni)	44	138	131	47	360

Očekávané četnosti

(O)

	žádné	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
Méně než 20 tisíc Kč	5,256	16,483	15,647	5,614
21 ž 30 tisíc Kč	15,522	48,683	46,214	16,581
31 až 50 tisíc Kč	15,889	49,833	47,306	16,972
Více než 50 tisíc Kč	7,333	23,000	21,833	7,833

Testovací kritérium χ^2

	žádné	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
Méně než 20 tisíc Kč	14,549	0,750	4,779	2,326
21 ž 30 tisíc Kč	0,396	7,665	1,460	11,123
31 až 50 tisíc Kč	1,504	1,566	5,207	0,229
Více než 50 tisíc Kč	5,470	8,522	0,062	46,897

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
112,505	9	0,851

Zdroj: vlastní zpracování

Pro zvýšení relevantnosti testu byla spojena kategorie s příjmem nižším než 10 tisíc Kč měsíčně s kategorií s příjmem 10 až 20 tisíc Kč měsíčně a kategorie 50 až 70 tisíc měsíčně s kategorií více než 70 tisíc měsíčně. Jsou použity data z otázek č. 7 a č. 23.

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 112,505 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 16,919 při 9 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi čistým měsíčním příjmem a výší celkových úspor existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,851$). S růstem příjmu pravděpodobně rostou celkové úspory respondentů.

E) Čistý měsíční příjem a výše měsíční úspory

To kolik jsou schopni nebo ochotni respondenti odkládat měsíčně na spoření pravděpodobně souvisí s výší čistého měsíčního příjmu. Pro zvýšení relevantnosti testu byla spojena kategorie s příjmem nižším než 10 tisíc Kč měsíčně s kategorií s příjmem 10 až 20 tisíc Kč měsíčně a kategorie 50 až 70 tisíc měsíčně s kategorií více než 70 tisíc měsíčně. Jsou použity data z otázek č. 7 a č. 24.

H_0 Mezi čistým měsíčním příjmem a měsíční úsporou není závislost.

H_1 Mezi čistým měsíčním příjmem a měsíční úsporou je závislost.

Tabulka 18 - Výpočet hypotézy č. 5: čistý měsíční příjem x výše měsíční úspory

Pozorované četnosti (P)

	0 Kč	0 až 1 000 Kč	1 001 až 5 000 Kč	5 001 až 10 000 Kč	Více než 10 000 Kč	Marginální četnosti (n _j)
Méně než 20 tisíc Kč	13	11	19	3	1	47
21 ž 30 tisíc Kč	14	29	77	10	6	136
31 až 50 tisíc Kč	6	17	69	24	6	122
Více než 50 tisíc Kč	2	3	19	10	21	55
Marginální četnosti (n _i)	35	60	184	47	34	360

Očekávané četnosti (O)

	0 Kč	0 až 1 000 Kč	1 001 až 5 000 Kč	5 001 až 10 000 Kč	Více než 10 000 Kč
Méně než 20 tisíc Kč	4,569	7,833	24,022	6,136	4,439
21 ž 30 tisíc Kč	13,222	22,667	69,511	17,756	12,844
31 až 50 tisíc Kč	11,861	20,333	62,356	15,928	11,522
Více než 50 tisíc Kč	5,347	9,167	28,111	7,181	5,194

Testovací kritérium χ^2

	0 Kč	0 až 1 000 Kč	1 001 až 5 000 Kč	5 001 až 10 000 Kč	Více než 10 000 Kč
Méně než 20 tisíc Kč	15,554	1,280	1,050	1,603	2,664
21 ž 30 tisíc Kč	0,046	1,770	0,807	3,388	3,647
31 až 50 tisíc Kč	2,896	0,546	0,708	4,091	2,647
Více než 50 tisíc Kč	2,095	4,148	2,953	1,107	48,093

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
101,093	12	0,943

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 101,093 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 21,026 při 12 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi čistým měsíčním příjmem a výší měsíční úspory existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,943$). S růstem příjmu roste měsíční odkládaná částka.

F) Přístup k riziku a věk

Jedním z faktorů ovlivňujících vnímání rizika konkrétní osoby by mohl být věk. Obecně platí, že starší lidé jsou ve správě svých financí konzervativnější. Příslušníci mladší generace mají naopak větší přístup k informacím a finanční gramotnost je u nich pěstována již od základní školy. Zda to potvrdí výsledky dotazníku, bude ověřeno v tabulce č. 19. Respondenti jsou rozděleni podle věku do tří generací. Použita jsou data z otázek č. 2 s č. 15.

H_0 Mezi věkem a přístupem k riziku není závislost.

H_1 Mezi věkem a přístupem k riziku je závislost.

Tabulka 19 - Výpočet hypotézy č. 6: Přístup k riziku x věk

Pozorované četnosti (P)

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický	Marginální četnosti (nj)
Generace Z	1	2	5	8
Generace Y	47	75	35	157
Generace X	29	43	7	79
Marginální četnosti (ni)	77	120	47	244

Očekávané četnosti (O)

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
Generace Z	2,525	3,934	1,541
Generace Y	49,545	77,213	30,242
Generace X	24,930	38,852	15,217

Testovací kritérium χ^2

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
Generace Z	0,921	0,951	7,764
Generace Y	0,131	0,063	0,749
Generace X	0,664	0,443	4,437

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
16,123	4	0,985

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 16,123 a překračuje kritickou hodnotu. Ta je 9,488 při 4 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi vnímáním rizika a věkem existuje velmi vysoká závislost ($p = 0,985$).

G) Přístup k riziku a vzdělání

Druhým faktorem, který může ovlivňovat vnímání rizika je vzdělání. Předpokládá se, že vzdělaní lidé mají více znalostí i ze světa financí a jsou proto otevření i méně konzervativní strategii. Jsou použita data z otázek č. 3 s č. 15.

H_0 Mezi dosaženým vzděláním a přístupem k riziku není závislost.

H_1 Mezi dosaženým vzděláním a přístupem k riziku je závislost.

Tabulka 20 - Výpočet hypotézy č. 7: přístup k riziku x vzdělání

Pozorované četnosti (P)

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický	Marginální četnosti (n_j)
SOÚ a SŠ	40	48	23	111
VOŠ a VŠ	36	72	25	133
Marginální četnosti (n_i)	76	120	48	244

Očekávané četnosti (O)

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
SOÚ a SŠ	34,574	54,590	21,836
VOŠ a VŠ	41,426	65,410	26,164

Testovací kritérium χ^2

	Konzervativní	Vyvážený	Dynamický
SOÚ a SŠ	0,852	0,796	0,062
VOŠ a VŠ	0,711	0,664	0,052

Chí-kvadrát	Stupeň volnosti (f)	p-hodnota
3,136	2	0,208

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtu je testovací kritérium rovno 3,136 a nepřekračuje kritickou hodnotu. Ta je 5,991 při 2 stupních volnosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Potvrzujeme H_0 . Mezi dosaženým vzděláním a vnímáním rizika neexistuje závislost, nebo se jí ze získaných dat nepodařilo potvrdit.

4 Výsledky a diskuse

V České republice si k 30. září 2021 ve III. pilíři spoří 4,4 mil. osob (MFČR, 2022). V poměru k počtu obyvatel k 31. červnu 2021 (10,7 mil.) se jedná o 47 % celkové populace. V poměru k věkové skupině od 18 do 56 let k 31. prosinci 2020 (5,5 mil.), s odečtením dětských penzí k 31. červnu 2021 (90 tisíc) se jedná o 78 % osob (APSC a ČSÚ, 2021). Tento údaj koresponduje s výsledkem dotazníku. Dle něj si na penzi spoří 67 % dotazovaných.

Dle podrobnějšího rozboru odpovědí bylo zjištěno, že nejvíce na svůj podzim života myslí ženy a osoby s vysokoškolským vzděláním. Lze říci, že účast ve III. pilíři závisí na dosaženém vzdělání. Dle směru ve kterém respondenti vzdělání získali, mají nejvyšší účast osoby se vzděláním ekonomickým. Lze to přisuzovat lepšími znalostmi v oblasti financí, které během vzdělávání a následném vykonávání profese získali. Dle věkové kategorie převažují účastníci z generace X. Bylo ověřeno, že věk a spoření ve III. pilíři na sobě závisí. Čím je osoba starší, tím větší je pravděpodobnost, že si na penzi spoří. Tím, že tito lidé mají důchodový věk více na dohled, než mladší generace, snaží se na něj více připravit. Zejména generace X již vidí, jak si vedou v penzi jejich rodiče. To také může být jedním z motivátorů si spoření založit a mít se lépe nebo stejně dobře jako oni. U generace Z, je účast nejnižší. Ta se domnívá, že na založení spoření má zatím dost času. Toto zjištění koresponduje se zprávou OECD (2020) ve které uvádí nízké zapojení mladé generace jako jeden z hlavních nedostatků a problémů českého důchodového systému.

Dle pracovního zařazení nejvíce spoří respondenti, kteří jsou zaměstnanci. Ti jsou často (52 %) motivováni příspěvkem zaměstnavatele. MF ČR (2021) uvádí, že s příspěvkem zaměstnavatele je 1,6 mil. spoření, což je 36%. Rozdíl ve výsledku může být způsobený tím, že v celkovém množství spoření jsou započteny i penze účastníků, kteří ještě nejsou ekonomicky aktivní. Výsledek také ovlivňuje složení respondentů, kde 78 % z nich jsou právě zaměstnanci. Absence příspěvku zaměstnavatele a s tím spojená nedostatečná motivace se objevovali jako důvod proč lidé III. pilíř nevyužívají. Vyšší zapojení zaměstnavatelů do podpory spoření svých zaměstnanců by určitě výrazně přispělo ke zvýšení účasti ve III. pilíři. Dalšími důvody neúčasti ve III. pilíři jsou nedůvěra

k bankám a státem regulovanému produktu (30 %) a již výše zmiňovaný důvod, že na založení DPS mají respondenti ještě dost času (30 %).

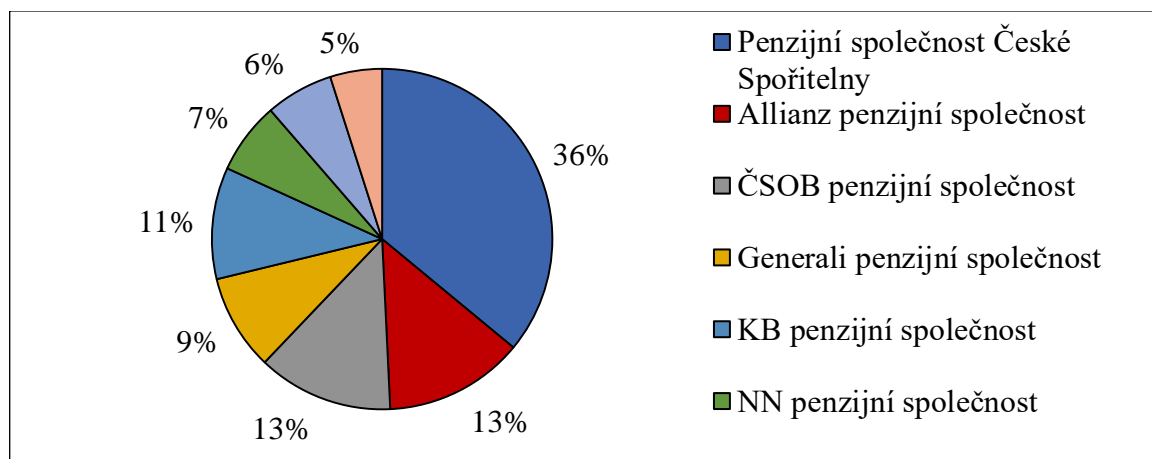
Respondenti, kteří se z důvodů výše uvedených neúčastní III. pilíře si nejčastěji spoří na osobním a spořicímu účtu. Ty využívá více než polovina dotazovaných. Na druhém místě je životní pojištění a na třetím stavební spoření. Nejméně využívané jsou investice do nemovitostí a komodit. To může být způsobeno neznalostí odvětví a s tím spojenými obavami z rizika. Překvapivým výsledkem je využívání kryptoměn. Tento poměrně novodobý druh měny využívá pro zhodnocení financí 11 % dotazovaných. Celkové úspory dosahují u většiny dotazovaných maximálně 500 tisíc Kč. Nejčastější odkládaná měsíční částka se pohybuje v rozmezí 1 000 až 5 000 Kč měsíčně. U obou platí, že výše příjmu přímo ovlivňuje výši úspor a odkládané částky.

I přes to, že penzijní připojištění se státním příspěvkem není v nabídce penzijních společností již od roku 2013, více než polovina respondentů si spoří právě v něm. To potvrzují také údaje APS ČR (2021), která udává, že k 31. červnu 2021 si v transformovaných fondech spořilo 3 047 064 z celkových 4 419 159 účastníků. Dle výsledku dotazníku, 56 % dotazovaných nezná rozdíl mezi PP a DPS. Neochotu k převodu do účastnického fondu lze přisuzovat neznalosti existence DPS nebo také obavě z kolísání hodnoty. Proto lidé raději volí jistotu s takřka nulovým zhodnocením v transformovaném fondu.

Příliš konzervativní strategie má ale za příčinu nedostatečné zhodnocení. Výraznější kolísání hodnoty toleruje pouze 19 % respondentů a to především ve věku od 18 do 24 let. S přibývajícím věkem se tolerance k riziku snižuje. Zatím co u generace Z volí dynamický přístup 67 % respondentů, u generace X je to pouhých 9 %. Tento výsledek se shoduje i s průzkumem společnosti ČSOB z roku 2019, kde 55 % osob do 30 let využívá dynamický účastnický fond. Zde je na místě větší osvěta a vzdělávání obyvatel v této oblasti, pomocí projektů finančního vzdělávání. Starší generace, která nemá tak dobrý přístup k informacím má z pochopitelných důvodů k riziku nízkou až nulovou toleranci. Riziko také vysoce tolerují respondenti s vysokoškolským vzděláním.

Nejvíce dotazovaných spoří u penzijní společnosti České Spořitelny. Tento výsledek se shoduje s daty APS ČR z roku 2021 (viz graf č. 25).

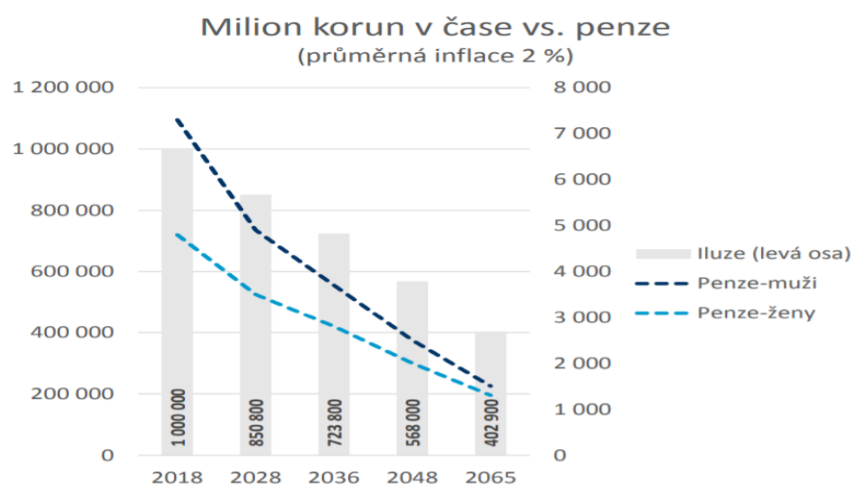
Graf 25 - Rozložení účastníků mezi penzijními společnostmi

Zdroj: vlastní výzkum

Pro dosažení stanovené cílové částky při odchodu do důchodu hraje významnou roli také měsíční příspěvek. Z dotazníkového šetření vyplívá, že 53 z 360 osob si spoří 1 000 Kč měsíčně, pravděpodobně z důvodu maximálního státního příspěvku. Dalších 43 a 46 osob si ale spoří pouze 300 a 500 Kč měsíčně. Dokonce existují i spoření s příspěvkem menším než 300 Kč měsíčně, tudíž bez jakékoliv státní podpory. Mohlo by se jednat o pozůstatek z doby, kdy byla minimální měsíční úložka pro získání státního příspěvku 100 Kč měsíčně. Účastníci si takto spoření založili a dosud neaktualizovali.

Graf 26 - Snižující se hodnota 1 milionu korun vlivem inflace v porovnání s výší penze

Zdroj: ČSOB - Vzpomínky na stáří, 2020

Částky nejsou dostačující pro naspoření úspor, které budou dostatečně doplňovat státní penzi. Výsledek koresponduje se statistickými daty MF ČR (2022), které uvádí, že k 30. září 2021 byla průměrná výše měsíčního příspěvku 766 Kč. V grafu č. 26 je zobrazena snižující se hodnota jednoho milionu korun a penze vlivem inflace. Stejně tak se snižuje v čase hodnota úspor ve spořeních.

Jak uvádí OECD (2020), systém penzí je pro občany nepřehledný a je pro ně složité odhadnout jakou penzi mohou v budoucnu očekávat a tomu přizpůsobit průběh spoření. V této oblasti by mohl poradit finanční poradce, ale 34 % respondentů jeho služby nevyužívá. Navíc dle ČSOB (2020) končí 70 % spoření jednorázovým vyrovnáním. Lidé tedy nevyužívají produkt tak, jak byl původně navržen. Nejeфекtivnějším řešením je zrušení této možnosti jednorázového výběru.

Více než polovina respondentů (57 %) se domnívá, že jejich životní úroveň v důchodu klesne. Toto očekávání má zejména generace X a Y. Zbývajících 40 % doufá, že se jejich životní úroveň příliš nezmění. Tento optimističtější postoj zaujímají převážně členové generace Z. To potvrzuje i fakt, že více než polovina respondentů (60 %) se plánuje spolehnout na své vlastní úspory. S důchodem od státu nepočítají a chtějí se o sebe postarat sami. Na důchod od státu se spoléhá 24 % dotazovaných. Menší procento počítá s praktickou pomocí od svých blízkých, nikoliv finanční.

V oblasti znalostí a přehledu bylo zjištěno, že se respondenti v problematice III. pilíře příliš neorientují. Jak již bylo výše zmíněno, to jaký je rozdíl mezi PP a DPS ví pouze 44 % dotazovaných. Podobný výsledek je u znalosti předdůchodu, ví o něm 46 % dotazovaných. Dobrá znalost byla jistěna u snížení daně u fyzických osob. O této možnosti ví 70% respondentů. O možnosti spořit dětem ví 54 %, avšak nevyužívají ji. Dětem od narození spoří 16 % dotazovaných. K 30. červnu 2021 bylo v České republice dle APS ČR (2021) 90 078 dětských penzí. Zbývajících 30 % o této možnosti spoření neví.

Co se týká jednotlivých generací, mladá generace Z má velmi dobrý přístup k informacím, rozumí investování a má velmi dobrou toleranci k riziku. Bohužel ve většině zastávají názor, že na spoření na důchod mají ještě spoustu času a proto si ho zatím nezaložili.

Ti, kteří spoření mají, spoří pouze minimální částku a soustředí se více na produkty, které mají potenciál vyššího výnosu, jako jsou akcie nebo kryptoměny. Převažuje mezi nimi názor, že se jejich životní úroveň v důchodu příliš nezmění nebo že se budou mít dokonce lépe než dnes.

Generace X má nejvyšší podíl na účasti ve III. pilíři. Důchodový věk je pro ně nejvíce dohledný, také jejich rodiče jsou již v penzi a proto se snaží na odchod do důchodu připravit. Bohužel ve většině případů je již pozdě. Na to, aby naspořili odpovídající částku by museli odvádět cca 7 až 10 tisíc měsíčně, což si většina lidí dovolit nemůže. Navíc je u nich velmi malá tolerance k riziku a dávají přednost jistotě s nulovým zhodnocením než jakémukoliv kolísání hodnoty. Většina příslušníků této generace realisticky očekává, že jejich životní úroveň v důchodu klesne.

Mileniálové, generace Y, jsou kombinací generací zmíněných výše. Stejně jako generace X očekávají klesající životní úroveň v důchodovém věku a jejich zapojení do III. pilíře je vyšší než u generace Z. V oblasti investiční strategie jsou nepatně odvážnější než generace X. Pro dnešní třicátníky jsou důležité nejen finance ale i firemní benefity. U této skupiny je potenciál pro zaměstnavatele, kteří mají možnost své zaměstnance ke spoření motivovat svým příspěvkem.

Budoucí vývoj situace bude záviset na připravované důchodové reformě. Všichni odborníci i politické strany se shodují na tom, že změna je potřebná. Rozchází se ale v názoru na to jak ji provést.

Pro následný výzkum by bylo dobré soustředit se na motivátory, tj. co by osoby, které se dosud do III. pilíře nezapojili, dostatečně motivovalo k založení DPS. Dále jak tuto skupinu přesvědčit o důvěryhodnosti a smysluplnosti produktu. Velká část těch, kteří spoření nemají, uvedli nedůvěru ve státem regulovaný produkt a banky jako důvod.

Závěr

Aktuální stav důchodového systému je dlouhodobě neudržitelný. Má mnohem více problémů než jen nedostatek financí v I. pilíři z důvodu klesajícího počtu ekonomicky aktivních jedinců, kteří by do něj pravidelně přiváděli finance. Jedním z nich je nevyužitý potenciál III. pilíře, který má sloužit k tomu, aby se na svém zabezpečení na penzi podíleli i sami budoucí penzisté.

Účast ve III. pilíři je přímo závislá na výši dosaženého vzdělání, věku a výši čistého příjmu. Účastníci průzkumu ve většině případů spoří rádi ale nesprávně. Více než polovina respondentů se obává, že jejich životní úroveň v důchodu klesne. Tomu odpovídá i to, že 67 % dotazovaných se snaží na důchod připravit prostřednictvím III. pilíře. Částky, které si odkládají, jsou ale příliš nízké na to, aby jim v budoucnu zajistili adekvátní dorovnání příjmu. K tomu to faktu přispívá i nedostatečné zhodnocení úspor, způsobené příliš konzervativní strategií u starších generací nebo spořením v transformovaném fondu. Zhodnocení by mělo odpovídat minimálně výši inflace. Toto je hlavní důvod proč nejsou produkty penzijního spoření příliš atraktivní.

Ke zvýšení zapojení do III. pilíře by jednoznačně přispěla osvěta, zejména mladé generace v tom, proč je důležité spořit si již od mladého věku. Přispět ve značné míře mohou i zaměstnavatelé zavedením tohoto benefitu a tím své zaměstnance motivovat k založení DPS.

U účastníků, kteří si již ve III. pilíři spoří, je nutné podpořit svědomitý přístup. Opakovaně upozorňovat na důležitost výběru investiční strategie a výhodnost převodu spoření do účastnických fondů pro ty, kteří ještě stále spoří ve fondu transformovaném. Také je třeba informovat o nutnosti zvýšení měsíčních úložek účastníků. Tady by mohla pomoci reforma státních příspěvků. Ta by znamenala navýšení minimální částky pro jeho získání a naopak jeho navýšení pro zvýšení motivace ke spoření vyšší částky. Ke správnému využívání spoření by přispělo i zrušení možnosti jednorázového výběru při dosažení 60 let.

Během života by lidé měli mít na paměti, že v důchodu se budou mít jen tak dobře, jak dobře se na něj připraví.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. 398 stran. Expert. ISBN 978-80-271-0146-7.

KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.

KOZEL, Roman, MYNÁŘOVÁ, Lenka a SVOBODOVÁ, Hana. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 304 s. Expert. ISBN 978-80-247-3527-6.

RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. Úvaly: Systemia, ©2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

SAK, Petr a KOLESÁROVÁ, Karolína. *Sociologie stáří a seniorů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 225 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3850-5.

SYROVÝ, Petr a TYL, Tomáš. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2021. 244 stran. Finance. Osobní a rodinné finance. ISBN 978-80-271-3123-5.

ŠKVÁRA, Miroslav. *Doplňkové penzijní spoření v otázkách a odpovědích*. První vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. 74 stran. Edice finančního poradce. ISBN 978-80-904823-2-6.

VESELÁ, Jitka. *Investování na kapitálových trzích*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 950 stran. ISBN 978-80-7598-212-4.

VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. xix, 267 stran. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

Elektronické zdroje

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ. *Zhodnocení prostředků účastníků penzijního připojištění v penzijních (1995 až 2012) a transformovaných (od 2013) fondech v %*. [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.apscr.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zhodnocen%C3%AD-PF-TF-1.pdf>

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ. *Zhodnocení účastnických fondů*. [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.apscr.cz/wp-content/uploads/2021/05/ZHODNOCEN%C3%8D-%C3%9AF-2020-2.pdf.pdf>

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ. *Čtvrtletní výsledky 2021*. [online]. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: <https://www.apscr.cz/ctvrtletni-vysledky-2021/>

KNUEVEN, Liz. Here's the typice age people in each generation started saving for retirement. *Businessinsider.com* [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/personal-finance/typical-age-generation-started-saving-for-retirement-2021-8>

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Učíme školáky o penězích tak, že je to baví*. [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.abecedapenez.cz/cs/skoly>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Proměny věkového složení obyvatelstva ČR 2001 – 2050*. [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/promeny-vekoveho-slozeni-obyvatelstva-cr-2001-2050>

ČESKO. MINISTERSTVO FINANCÍ. *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, ©2020 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/oecd/narodni-strategie-financniho-vzdelavani>

ČESKO. MINISTERSTVO FINANCÍ. *Měření finanční gramotnosti 2020* [online]. Praha: PPM Factum Research s. r. o., ©2020 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-38802>

ČESKO. MINISTERSTVO FINANCÍ. *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, ©2020 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2020/01/N%C3%A1rodn%C3%AD-startegie-finan%C4%8Dn%C3%ADho-vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-mp_ALBSBJBMDU8I.pdf

ČESKO. MINISTERSTVO FINANCÍ. *Projekty finančního vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, ©2020 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/narodni-registr-projektu/projekty-financniho-vzdelavani/bankovkovi-3297>

ČESKO. MINISTERSTVO FINANCÍ. *Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření k 30.9.2020 včetně komentáře*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p/vyvoj-penzijniho-pripojisteni/2021/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-43829>

ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Připravovaná důchodová reforma kopíruje závěry OECD*. [online]. [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: file:///C:/PAE/DP/%C4%8D1%C3%A1nky%20a%20dokumenty/18_11_2020_TZ_Prip_ravovana_duchodova_reforma_kopiruje_zavery_OECD.pdf

ČESKO V DATECH. Česká Zetka. [online]. [cit. 2021-11-09]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/95-ceska-zetka-generace-z-dospela-do-produktivniho-veku/>

ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA. *Finanční a digitální vzdělávání*. [online]. [cit. 2021-10-30]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/316999/financni-vzdelavani-csob-proskoly.pdf>

ČESKÁ NARODNÍ BANKA. *Peníze na útěku: O projektu*. [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.penizenauteku.cz/mohlo-by-se-vam-hodit/o-projektu/>

ČSOB. *Vzpomínky na stáří*. [online]. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/18631097/tz200128-vzpominky-na-stari.pdf>

ČSÚ. *Věkové složení obyvatelstva*. [online]. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2020>

FALL, Falilou and CAHU, Paul. *A simulation framework to project pension spending: The Czech pension systém*. OECD Economics Department Working Papers, No. 1657, OECD Publishing, Paris [online]. 2020 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/a-simulation-framework-to-project-pension-spending-the-czech-pension-system_e4e79fad-en

FORBES. *Návod na použití generací*. [online]. [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://generace.forbes.cz/tabulka/>

KAŠTOVSKÝ, Petr. *Jaký výnos má penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření? Srovnání.* Jakhospodaritspenezi.cz [online]. 24.2.2021 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://jakhospodaritspenezi.cz/jaky-vynos-melo-penzijni-pripojisti-ani-a-doplncove-penzijni-sporeni/>

KOMISE PRO SPRAVEDLIVÉ DŮCHODY. *O Komisi pro spravedlivé důchody.* [online]. [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <http://duchodovakomise.cz/o-komisi/>

KOMISE PRO SPRAVEDLIVÉ DŮCHODY. *Příjmy a výdaje důchodového systému v budoucích desetiletích.* [online]. [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2019/10/Udr%C5%BEitelnost-d%C5%AFchod%C5%AF-a-vytvo%C5%99en%C3%AD-0-pil%C3%AD%C5%99e-prezentace.pdf>

KOMISE PRO SPRAVEDLIVÉ DŮCHODY. *Základní informace o III. pilíři – Shrnutí.* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2019/07/Treti_pilir__uvodni_pilir_-_podklady.pdf

KOMISE PRO SPRAVEDLIVÉ DŮCHODY. *Architektura nového důchodového systému.* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2020/01/Architektura-noveho-systemu.pdf>

KOMERČNÍ BANKA. *Platba příspěvků a výplata dávek.* [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.kbps.cz/dps/platba-prispevku-a-vyplata-davek/>

OECD (2020), *OECD Reviews of Pension Systems: Czech Republic.* OECD Publishing, Paris. [online]. [cit. 2021-10-30]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/oecd-reviews-of-pension-systems-czech-republic_e6387738-en

RAIFFEISEN BANK. *Zlatka. In: O nás.* [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.zlatka.in/cs/support.php>

RYBOVÁ, Romana. *Změny ve třetím pilíři důchodového pojištění: Co nás čeká?* FinExpert.E15.cz [online]. 20.11.2015 [cit. 2021-10-30]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/zmeny-v-tretim-piliri-duchodoveho-pojisteni-co-nas-ceka>

RYBOVÁ, Romana a ONDRÁČKOVÁ, Kamila. *Předčasné zrušení „penzička“: Kolik vás to bude stát?* FinExpert.E15.cz [online]. 29.12.2017 [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/sporime/predcasne-zruseni-penzijka-kolik-vasto-bude-stat-1340464>

STRNADOVÁ, Daniela. *Penzijní závazky rostou.* Statistikaamy.cz [online]. 3.5.2021 [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2021/05/03/penzijni-zavazky-rostou>

TÁCHA, Dan. *Čerpání předdůchodu v DPS neponižuje státní starobní penzi.* FinExpert.E15.cz [online]. 2.3.2021 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/sporime/cerpani-predduchodu-v-dps-neponizuje-statni-starobni-penzi-1378386>

Legislativa

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

Zákon č. 155/195 Sb., o důchodovém pojištění

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na politiku státní zaměstnanosti

Přílohy

<i>Příloha 1 – Dotazník</i>	87
<i>Příloha 2 - Segmentační otázky</i>	93
<i>Příloha 3 - Grafické zpracování výstupů z dotazníku</i>	95
<i>Příloha 4 – Kritické hodnoty testovaného kritéria chí-kvadrát</i>	96

Atraktivita III. pilíře důchodového systému České republiky

Vážení respondenti,

jmenuji se Gabriela Blažková a jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze.

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Diplomovou práci s názvem "Atraktivita III. pilíře důchodového systému České republiky". Výstupem bude zhodnocení preferencí jednotlivých věkových skupin, proto se nebojte odpovídat, žádná odpověď není špatně.

Vyplnění dotazníku Vám nezabere víc než 3 minuty a účast ve výzkumu je ANONYMNÍ a dobrovolná.

Všem předem děkuji za vyplnění :-)

SPOLEČNÁ ČÁST I.

1. Jakého jste pohlaví?
 - Muž
 - Žena

2. Kolik je Vám let?
 - méně než 18 let
 - 18 až 24 let
 - 25 až 39 let
 - 40 až 56 let
 - více než 56 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - ZŠ
 - SOÚ
 - SŠ
 - VOŠ
 - VŠ

4. Jaký je Váš směr vzdělání?
 - Ekonomický
 - Humanitní
 - Technický
 - Přírodovědný
 - Ve zdravotnictví
 - Jiné

5. Váš statut je: (Pokud jste např. na rodičovské dovolené nebo v dlouhodobé pracovní neschopnosti, zvolte předchozí stav)
- Zaměstnanec
 - OSVČ
 - Student
 - Důchodce
 - Nezaměstnaný
6. V jaké žijete kraji?
- Hl. město Praha
 - Středočeský kraj
 - Jihočeský kraj
 - Plzeňský kraj
 - Karlovarský kraj
 - Ústecký kraj
 - Liberecký kraj
 - Královéhradecký kraj
 - Pardubický kraj
 - Kraj Vysočina
 - Jihomoravský kraj
 - Olomoucký kraj
 - Zlínský kraj
 - Moravskoslezský kraj
7. Do které příjmové skupiny spadáte? (čistá mzda)
- méně než 10 tisíc Kč / měsíčně
 - 10 až 20 tisíc Kč / měsíc
 - 21 až 30 tisíc Kč / měsíc
 - 31 až 50 tisíc Kč / měsíc
 - 51 až 70 tisíc Kč / měsíc
 - více než 70 tisíc Kč / měsíc
8. Jak si myslíte, že se změní Vaše životní úroveň po odchodu do důchodu?
- Myslím, že se budu mít lépe než nyní.
 - Myslím, že se moje životní úroveň příliš nezmění.
 - Myslím, že moje životní úroveň výrazně klesne.

9. Odkud si myslíte, že bude pocházet většina vašich příjmů?
- Spoléhám na vlastní úspory (investice, nemovitosti,..)
 - Důchod od státu
 - Od dětí nebo dalších příbuzných
 - Budu i nadále chodit do práce
 - Budu dědit
10. Očekáváte, že se o vás vaši blízcí postarají?
- Ano, očekávám finanční i praktickou podporu
 - Ano, počítám s praktickou pomocí
 - Půjdu do domova s pečovatelskou službou / domova seniorů
 - Ne, postarám se o sebe sám
11. Využíváte služeb finančního poradce?
- Ano
 - Ne
12. Máte doplňkové penzijní spoření nebo penzijní připojištění?
- Ano, mám jeden z produktů
 - Ne, nemám

VARIANTA A – MÁM PENZIJNÍ SPOŘENÍ

13. Jaký typ penzijního spoření máte?
- Penzijní připojištění (do roku 2013)
 - Doplňkové penzijní spoření (od roku 2013)
14. U jaké penzijní společnosti spoříte?
- Penzijní společnost České Spořitelny
 - Generali penzijní společnost
 - ČSOB penzijní společnost
 - KB penzijní společnost
 - NN penzijní společnost
 - Conseq penzijní společnost
 - Allianz penzijní společnost
 - Uniqua penzijní společnost

15. Jaké riziko jste ochoten/na při investování financí akceptovat?

- Nejsem ochoten/na tolerovat žádnou ztrátu ani riziko, preferuji ochranu před znehodnocením majetku, zhodnocení pro mě není na prvním místě.
- Toleruji mírné kolísání hodnoty a ztrátu max. do 10%. Vím, že míra zhodnocení je přímo úměrná riziku.
- Toleruji vysoké riziko za cenu vysokého zhodnocení. Vím, že velké výkyvy v čase nastávají.

16. Sledujete aktivně vývoj zhodnocení Vašeho penzijního produktu?

- Ano, sleduji kvartální vývoj.
- Ano, sleduji podle ročního výpisu.
- Ne, nesleduji to vůbec.

17. Kolik činí Váš měsíční příspěvek?

- 100 Kč měsíčně
- 200 Kč měsíčně
- 300 Kč měsíčně
- 400 Kč měsíčně
- 500 Kč měsíčně
- 600 Kč měsíčně
- 700 Kč měsíčně
- 800 Kč měsíčně
- 900 Kč měsíčně
- 1000 Kč měsíčně
- 1100 až 1500 Kč měsíčně
- 1600 až 2000 Kč měsíčně
- 2100 až 3000 Kč měsíčně
- více než 3000 Kč měsíčně

18. Přispívá Vám na vaše spoření zaměstnavatel?

- Ano
- Ne
- OSVČ

VARIANTA A1 – MÁM PENZIJNÍ SPOŘENÍ A ZAMĚSTNAVATEL MI PŘISPÍVÁ

19. Kolik Vám zaměstnavatel přispívá?

- do 500 Kč měsíčně
- 501 Kč až 1000 Kč měsíčně
- 1001 Kč až 2000 Kč měsíčně
- Více než 2000 Kč měsíčně

VARIANTA A2 - MÁM PENZIJNÍ SPOŘENÍ A ZAMĚSTNAVATEL MI NEPŘÍSPÍVÁ

20. Z jakého důvodu Vám zaměstnavatel nepřispívá?

- Zaměstnavatel tento benefit nenabízí
- Zaměstnavatel příspěvek nabízí, ale zatím jsem si ho nevyřídil/a
- Vybral /a jsem si jiný benefit (např. příspěvek do životního pojištění)

VARIANTA B – NEMÁM PENZIJNÍ SPOŘENÍ

21. Z jakého důvodu penzijní spoření nemáte?

- Nevím o této možnosti spoření.
- Ještě jsem si ho nezaložil/a, mám dost času.
- V minulosti jsem ho měl, ale zrušil/a jsem ho. Potřeboval/a jsem peníze na něco jiného.
- Nevěřím bankám a produktům regulovaným státem.
- Nezbyývají mi peníze na spoření.

SPOLEČNÁ ČÁST II.

22. Využíváte ke spoření / investování některé z těchto produktů? (Lze vybrat více možností)

- Stavební spoření
- Pravidelné a jednorázové investice do podílových fondů (dluhopisové, smíšené, nemovitostní, akciové)
- Akcie
- Dluhopisy
- Komodity
- Spořicí účet
- Osobní účet
- Nevyužívám žádné produkty, dávám si úspory doma "do prasátka"
- Životní pojištění
- Kryptoměny

23. Jaká je aktuální výše Vašich úspor?

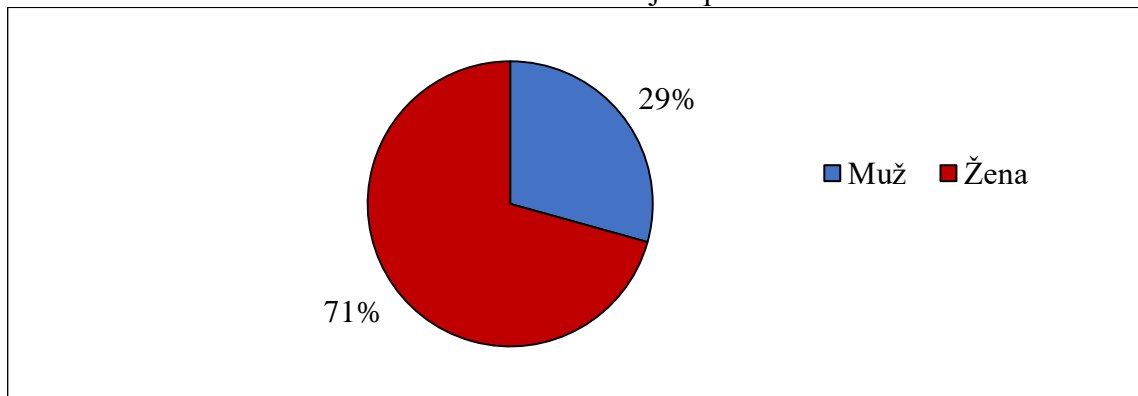
- žádné
- do 100 tisíc Kč
- 100 až 500 tisíc Kč
- Více než 500 tisíc Kč

24. Kolik celkem si měsíčně odkládáte do všech produktů? (penzijní spoření, stavební spoření, investice,...)
- Nespořím si nic
 - 0 až 1000 Kč
 - 1001 až 5000 Kč
 - 5001 až 10 000 Kč
 - 10 001 až 15 000 Kč
 - Více než 15 tisíc
25. Víte, jaký rozdíl je mezi doplňkovým penzijním spořením a penzijním připojištěním?
- Ano
 - Ne
26. Víte o možnosti snížit si daň z příjmu fyzických osob až o 24 tisíc ročně?
- Ano
 - Ne
27. Slyšeli jste o možnosti spořit v penzijním spoření dětem již od narození?
- Ano
 - Ne

Zdroj: vlastní zpracování

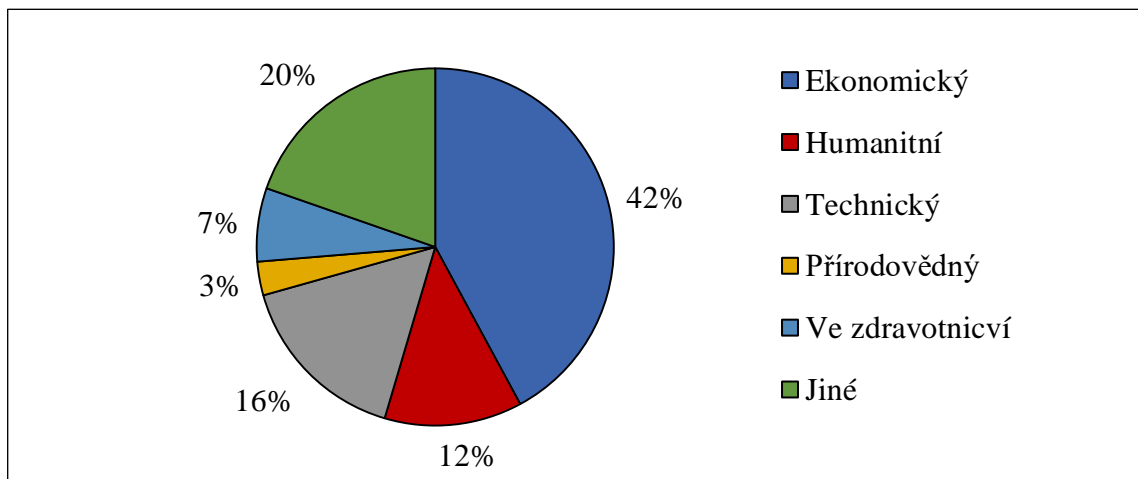
Příloha 2 - Segmentační otázky

Otázka č. 1 Jakého jste pohlaví?

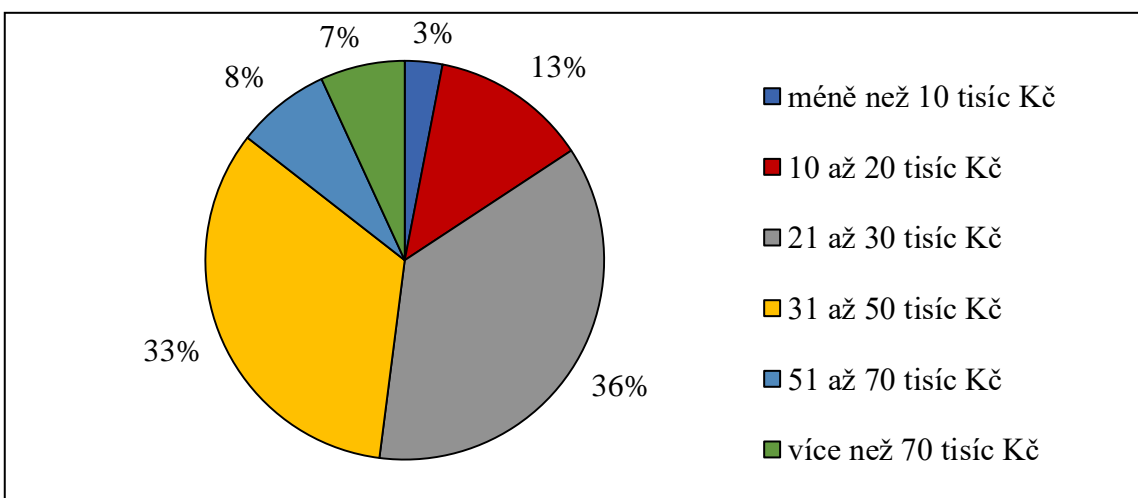
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 Jaký je Váš směr vzdělání?

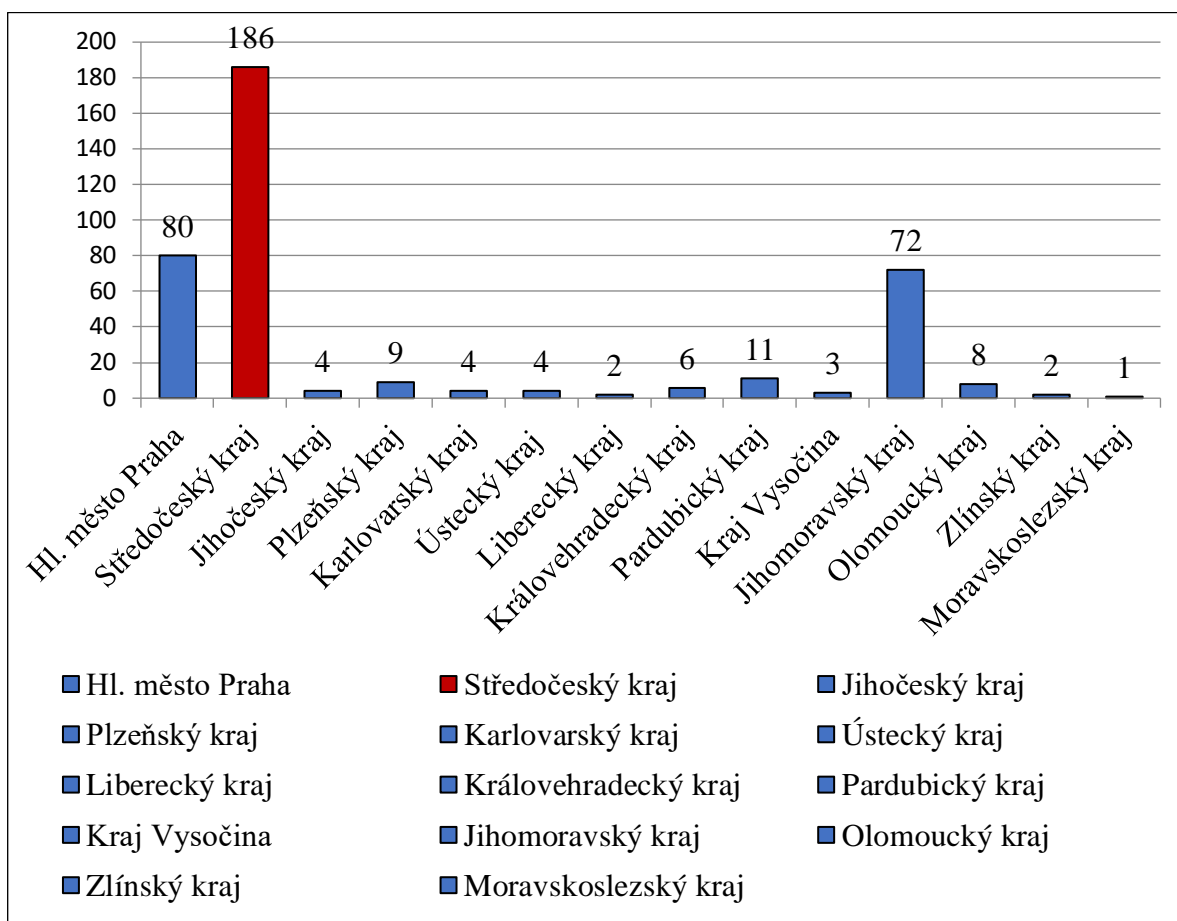
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 Do které příjmové skupiny patříte (čistá mzda / měsíc) ?

Zdroj: vlastní výzkum

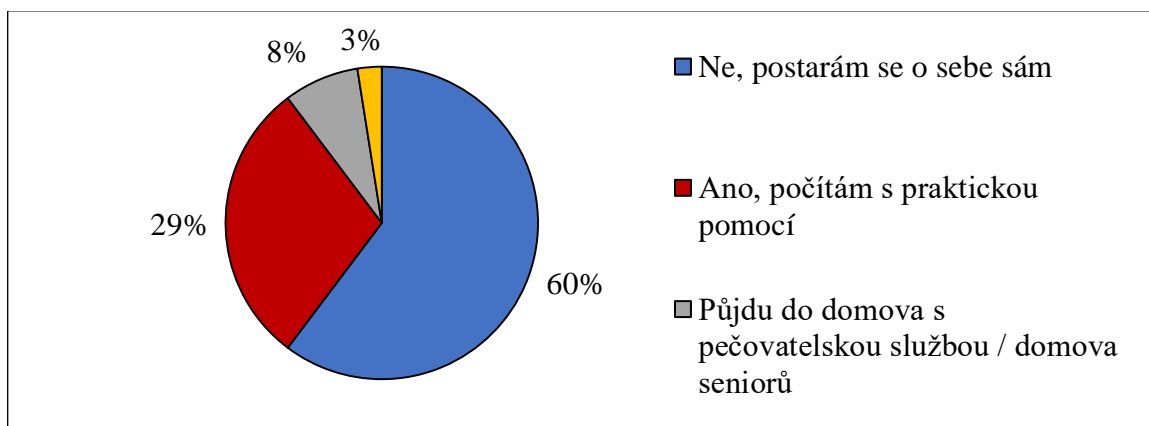
Otázka č. 6 V jakém žijete kraji?

Zdroj: vlastní výzkum

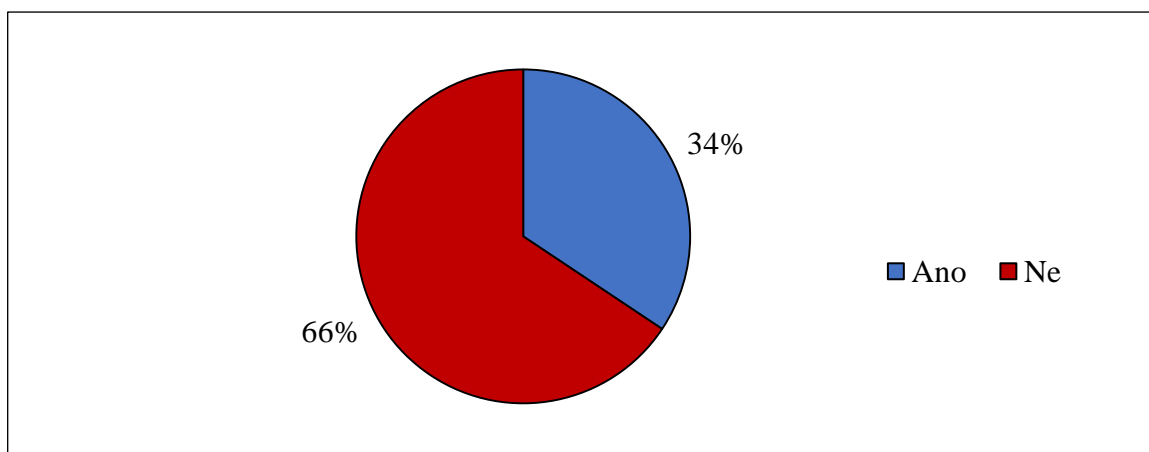
Příloha 3 - Grafické zpracování výstupů z dotazníku

Otázka č. 10 Očekáváte, že se o Vás blízcí postarají?

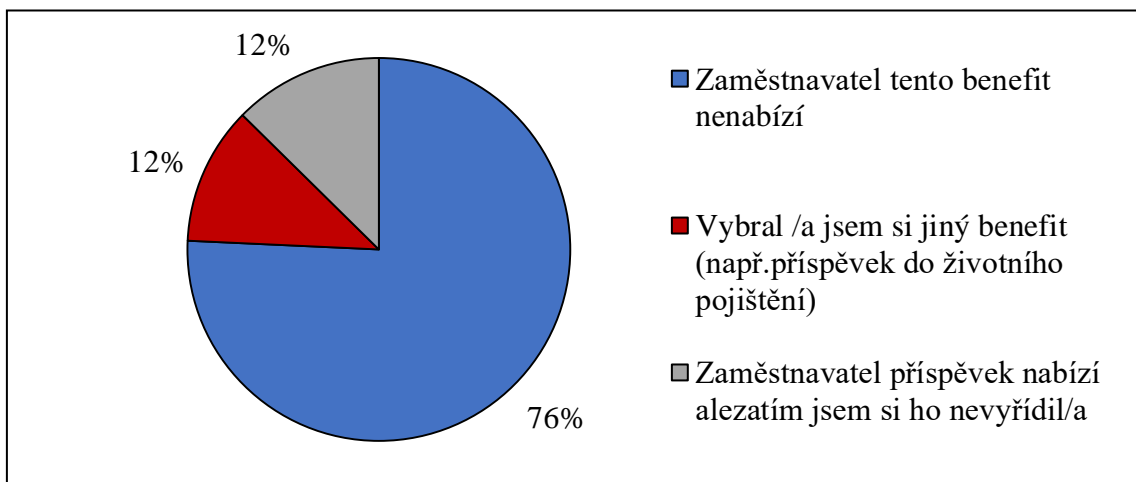
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 11 Využíváte služeb finančního poradce?

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 20 Z jakého důvodu nevyužíváte příspěvek zaměstnavatele?

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha 4 – Kritické hodnoty testovaného kritéria chí-kvadrát

Stupně volnosti	Hladina významnosti 0,05
1	3,841
2	5,991
3	7,815
4	9,488
5	11,070
6	12,592
7	14,067
8	15,507
9	16,919
10	18,307
11	19,675
12	21,026
13	22,362
14	23,685
15	24,996

Zdroj: Chráska, 2016